

1 UVOD

1.1 Namen in cilji diplomskega dela

Namen diplomske naloge je predstaviti izvajanje SKP Evropske unije v Sloveniji. V ostalih državah Evropske unije so za to področje praviloma pristojna in odgovorna ministrstva za kmetijstvo in organi, ki so v njihovi sestavi. V Sloveniji je glavni in odgovorni nosilec SKP Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Za operativno izvajanje mehanizmov SKP je Ministrstvo ustanovilo Agencijo Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP). Poleg te agencije izvajata pomembno operativno kontrolo še Carinska uprava RS in Veterinarska uprava RS.

Cilj te naloge je predstaviti postopek izvajanja zunanje trgovinskih mehanizmov s carinske kontrolne strani. Prikazati želim vpetost carinske službe kot kontrolorja med Evropsko unijo, ki izdaja predpise in gospodarskimi subjekti; kateri se morajo držati le teh. Velikokrat pride pri izvajanju določenih carinskih kontrol; bodisi dokumentarnih ali blagovnih, do hude krvi na strani gospodarskih subjektov, češ, zakaj ste tako pikolovski ali kaj podobnega. Zato bi v tej nalogi želel nakazati na kaj vse mora biti carinska služba pozorna (roki, načini, količina pregledov, vrsta pregledov, itd...) pri izvajanju zunanjetrgovinskih mehanizmov SKP ter kakšnim revizijam in sankcijam je služba podvržena ob malomarnem in nepravilnem opravljanju svojega poslanstva.

1.2 Opredelitev obravnavane teme

Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo smo se kot država zavezali, da bomo poleg ostalega sprejeli tudi vse njene politične usmeritve. V Evropski uniji je med vsemi politikami najpomembnejša SKP, kateri je tudi namenjeno največ proračunskih sredstev. Ta politika temelji na dovršenem sistemu za zaščito evropskega kmetijstva, ki je živ in se nenehno spreminja in prilagaja. V kmetijstvu se obračajo velike vsote denarja. EU se tega zaveda, zato ne more in ne sme tega področja prepustiti popolnoma liberalnim tržnim zakonitostim. Za nadzorovanje tega področja ima uveljavljenih vrsto zakonov in predpisov ter popoln nadzorni aparat, katerega delovanje mora biti v vseh državah članicah na visokem nivoju. Pravilna usmeritev in dosledno izvajanje SKP sta tako dvignila evropsko kmetijstvo v sam vrh svetovnega kmetijstva.

1.3 Strnjen očrt vsebine diplomskega dela

V uvodnem delu diplomske naloge (3-4 poglavje) bom predstavil bistvene mejnike pri nastanku in razvoju Evropske unije ter pridružitveni proces republike Slovenije tej skupnosti. Prav tako bom v tem delu predstavil SKP Evropske unije (EU), ki je najpomembnejša in najdražja politika EU. Ker je področje SKP zelo obširno in zapleteno bom tukaj predstavil nekaj osnovnih značilnosti, temeljne cilje, organiziranost, način delovanja na lokalni-slovenski ravni in na ravni EU.

V osrednjem delu bom predstavil zunanje trgovinske mehanizme, ki so glavni inštrumenti SKP za uravnavanje trgovanja EU s tretjimi državami na področju kmetijstva. Nadalje se bom osredotočil na podroben opis namena teh mehanizmov, zakonske regulative ter delovanja carinskih organov na tem področju. Poleg tega bom detajlno opisal tudi dejanski postopek carinskega nadzora pri uvoznem in izvoznem postopku z blagom, ki podleže kontroli po SKP.

2 EVROPSKA UNIJA

2.1 Nastanek in razvoj Evropske unije

Evropska unija je nastajala postopno, skorajda ves čas po drugi svetovni vojni. Na začetku sta bila glavna razloga združitve obnova porušene Evrope in zagotovitev trajnega miru med večnima tekmečema Francijo in Nemčijo. Kasneje je želja po združenih Evropi botrovala še hladna vojna. Simbolični začetek (Kezunovič 2003, 4) evropskega združevanja je 09. maj 1950, ko je francoski zunanji minister Robert Schuman dal predlog za oblikovanje skupnega trga za premog in jeklo. To gospodarsko področje je imelo v tistih časih izreden vojaški pomen. S prenosom odločanja na skupni naddržavni organ se je onemogočila zloraba teh pomembnih surovin. Prva evropska skupnost – Evropska skupnost za premog in jeklo (ESPJ) je tako dobila svoj ustanovitveni akt 18. aprila 1951. Pogodbo o ustanovitvi skupnosti je podpisalo šest evropskih držav (Francija, Nemčija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg). Zaradi uspešnosti delovanja skupnega trga za premog in jeklo so države ustanoviteljice naredile še korak naprej ter leta 1957 podpisale t.i. Rimski pogodbi: Pogodbo o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (EGS) in Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za jedrsko energijo (EURATOM). Leta 1968 se je z uvedbo enotnih carinskih stopenj do tretjih držav ter z ukinitvijo notranjih carinskih ovir vzpostavila carinska unija. Prvo širitev je Evropska skupnost doživela leta 1973, ko so ji pristopile Velika Britanija, Irska in Danska, kasneje so se ji pridružile še leta 1981 Grčija ter leta 1986 Španija in Portugalska. Evropsko gospodarsko sodelovanje se je močno okrepilo leta 1987 na vseh področjih z uveljavitvijo Enotnega evropskega akta, ki je pomenil zavezo za vzpostavitev enotnega trga, kjer ne bo moten pretok blaga, storitev, ljudi in kapitala (štiri svoboščine). Leta 1992 je bila podpisana Maastrichtska pogodba, ki jo lahko štejemo za mejnik na poti evropskega združevanja. S to pogodbo se je spremenil naziv Evropska skupnost v »Evropska unija«. Članice so s pogodbo sprejele načrt, ki je vodil k monetarni uniji. Mednarodna vloga Evropske unije se je postopoma začela krepiti tudi z razvojem skupne zunanje in varnostne politike. V letu 1997 je Maastrichtsko pogodbo dopolnila in posodobila Amsterdamska pogodba na področju zunanje politike in zaposlovanja. Med tem je Evropska unija štela že petnajst članic, saj so vanjo pristopile v letu 1995 še Avstrija, Švedska in Finska. V začetku devetdesetih let je prišlo do pomembnih geopolitičnih sprememb. Padel je berlinski zid, obe Nemčiji sta se združili, razpadel je tudi Varšavski pakt. Države, ki so bile prej vpete v ta pakt, so pokazale voljo in željo za priključitev v Evropsko unijo. EU se je zaradi tega morala reformirati in pripraviti za sprejem novih članic. Tudi ta korak je EU uspešno opravila s pogodbo iz Nice leta 2000 in Deklaracijo o prihodnosti EU (2001).

S 01.05.2004 se je zgodila zgodovinska širitev EU. Stari EU-15, sestavljeni pretežno iz zahodnoevropskih držav, se je pridružila skupina desetih novih članic¹ iz področja srednje in vzhodne Evrope. Lahko bi rekli, da sta se v dobro evropske celine združila dva sveta, ki sta še pred nekaj leti stala v sovražnih taborih z različnimi ideologijami. Z združevanjem se je povečal skupni trg iz 380 na 454 milijonov potencialnih kupcev, prav tako pa se je povečala skupna površina kmetijskih zemljišč za skoraj četrtino. Starim 130 milijonov hektarjev se je pridružilo novih 30 milijonov hektarjev kmetijskih zemljišč (Maltby 2005, 22). S tem je EU pridobila večji notranji trg ter še bolj učvrstila svoj položaj kmetijske velesile v svetu. Hkrati se je približala (tako geografsko kot kulturno) novim vzhodnim trgom, ki imajo še ogromen kupni potencial, njihovo kmetijstvo pa je še vedno na nizki ravni in ne dovolj izkoriščeno.

Evropska unija je ena največjih svetovnih sil na kmetijskem trgu. Zmožnost kmetijstva EU da proizvede velike količine raznolikih kakovostnih kmetijskih proizvodov je pripeljalo EU na mesto največje uvoznice in izvoznice živil. EU je tudi daleč največje izvozno tržišče kmetijskih proizvodov za države v razvoju. EU je bila prva izmed bogatejših držav, ki je proizvodom z izvorom v najmanj razvitih državah omogočila dostop na svoj trg brez carin in kvot. V EU se zavedajo, da mora naraščajoča trgovina med vsemi državami potekati na podlagi večstranskih trgovinskih sporazumov, kajti le tako imajo lahko koristi vse države. Zato ima tudi pomembno vlogo pri kreiranju globalnih trgovinskih sporazumov s Svetovno trgovinsko organizacijo – WTO² in je zato njena velika zagovornica.

2.2 Skupna kmetijska politika Evropske unije – razvoj in preobrazba

Kmetijstvo je tisto področje, ki je najbolj enotno in najbolj obsežno urejeno s pravnim redom. Prav tako je stopnja povezanosti med članicami EU prav v tej dejavnosti največja. Povezovanje v EU se je začelo ravno na področju kmetijstva leta 1957 z Rimsko pogodbo. SKP EU je nastajala med povojno obnovo in posledično ob pomanjkanju živil, zato sta bila njena temeljna cilja čim višja samooskrba in nemoten potek preskrbe s hrano. Za spodbujanje količinske rasti pridelave in za doseganje večjega dohodka je SKP EU izbrala najučinkovitejši mehanizem – politiko visoke cenovne rasti kmetijskih pridelkov.

Dvig cen kmetijskih proizvodov naj bi spodbudil rast kmetijske proizvodnje ter rešil problem preskrbe s hrano. Posebni ukrepi, predpisani s tržnimi redi, so izhajali iz enotnosti trga, visokih uvozno-zaščitnih ukrepov in finančne solidarnosti (iz skupnega proračuna).

¹ CIPER, ČEŠKA, ESTONIJA, LATVIJA, LITVA, MADŽARSKA, MALTA, POLJSKA, SLOVAŠKA IN SLOVENIJA

² World trade organization

Pozitivni učinki delovanja SKP so bili zlasti samooskrba, neto izvoz hrane, tržna stabilnost, rast storilnosti in dohodka. Postopoma so ob vseh pozitivnih učinkih zaradi prevelikega pritiska po dvigovanju cenovne ravni naraščale tudi težave pri SKP. Subvencioniranje prodaje presežkov je postajalo čedalje večja obremenitev za evropski proračun. Posebej visoki so bili stroški urejanja trga z mlekom in mlečnimi izdelki pa tudi z žiti, sladkorjem, vinom in govejim mesom. S protekcionizmom domačega kmetijstva in s subvencionirano prodajo presežkov na svetovnem trgu je EU botrovala neravnovesju na svetovnem trgu s hrano. Čedalje več kritik na račun takšne politike pa je vodilo k neizbežnim reformam.

Prvi val reform je bil izpeljan leta 1984 in je prinesel kvote za mleko. Ministrski svet je vsaki državi članici predpisal obseg prireje, za katerega dobi polno zaščitno ceno mleka, ob preseženi proizvodnji pa država plača visoke kazni.

Z drugo reformo leta 1988 so s programom »PRAHE« skušali zmanjšati presežek pridelkov in s tem ohraniti proračunske izdatke na obvladljivi ravni. Proizvajalci so se lahko odločili za opustitev proizvodnje na delu svojega posestva ter za to prejeli določeno nadomestilo. Ta program ni prinesel želenih rezultatov, saj so kmetje opuščali pridelavo na manj rodovitnih območjih in se selili na bolj rodovitna.

Najpomembnejša je bila reforma iz leta 1992 s katero so se znižale intervencijske cene pri žitih, oljnicah in govedu. Izpad dohodkov je bil nadomeščen kmetom z neposrednimi plačili na hektar površine ali na glavo živine. Na ta način se je zelena dohodkovna raven zagotavljala s proračunskimi sredstvi, ne pa z visokimi cenami.

Glavni vzroki tega so bili veliki presežki pri žitih in govedini ter močan pritisk ZDA v okviru takratnega GATT³-a. Reforma se ni dotaknila temeljnih načel in ciljev SKP, spremenila pa je način zaščite in financiranja kmetijstva. Pripeljala je do padca cen na nekaterih ključnih kmetijskih trgih (žita, goveje meso). Poleg sprememb tržno-cenovne politike je reforma vsebovala tudi spremembe strukturne politike, in sicer: sistem predčasne upokojitve, do katere naj bi imeli pravico starejši kmetovalci v primeru, da prepustijo svojo kmetijo mlajšim ter program pogozdovanja manj rodovitnih površin. SKP je s to reformo dala večji poudarek tudi varstvu okolja kot odgovor na kritike, da moderno kmetijstvo onesnažuje okolje. Naslednja reforma je bila sprejeta leta 1999, ko je Evropska komisija predstavila enega najpomembnejših programov, imenovanega »Agenda 2000«. S tem programom se skuša zmanjšati razlika med svetovnimi in evropskimi cenami, kar povečuje konkurenčnost kmetijstva ter skuša povečati pomembnost neposrednih plačil.

Najnovejša reforma, ki so jo sprejeli 26. junija 2003 kmetijski ministri držav članic EU, naj bi bolj odločno posegla v delovanje SKP. Najpomembnejše je, da bi kmetije dobivale neko plačilo, ki bi bilo neodvisno od količine proizvodnje, ki naj bi jo na tej

³ General agreement on trade end tariffs

kmetiji naredili. S tem naj bi kmetije postale bolj tržno naravnane in bi pridelovale tisto, kar bodo tudi prodale, denarna pomoč pa bo predstavljala le neke vrste stalen dodatek. Večino denarja bo EU zagotovila z zmanjševanjem neposrednih plačil velikim kmetom, kateri so do sedaj pobirali večino denarja.

2.3 Slovenija vstopi v Evropsko unijo

Razvoj dogodkov v letih 1990 in 1991 je pripeljal do razpada stare in obubožale Jugoslavije. S tem je Slovenija postala samostojna država, ki pa ni videla svoje bodočnosti v samostojnosti, temveč se je ozirala k združeni Evropi kjer je večji trg in večja varnost. Tako je že takoj v letu 1992 zaprosila za sklenitev Evropskega sporazuma o pridružitvi. Sporazum je bil podpisan leta 1996. Že dobro leto za tem je Slovenija pričela z pristopnimi pogajanjmi. V pogajanjih se določajo pogoji, pod katerimi se lahko država vključi v EU. Predmet pogajanja ne more biti obstoječi pravni red, temveč so to bolj pogajanja o načinu in času prevzemanja obstoječih pravnih norm. Po uspešno končanih pogajanjih je 13. decembra 2002 Evropski svet dal zeleno luč Sloveniji za pristop k EU. Marca leta 2003 je bil v Sloveniji izpeljan referendum, na katerem se je večina državljanov odločila za članstvo v Evropski uniji. S tem so bili izpolnjeni vsi pogoji za članstvo v EU in tako je Slovenija podpisala 16. aprila 2003 v Atenah pristopno pogodbo. S tem podpisom je postala tudi formalno članica EU.

2.4 Kmetijstvo v Sloveniji

V slovenskem gospodarstvu predstavlja kmetijska panoga pomemben dejavnik. S svojimi 10 % aktivnega kmetijskega prebivalstva prispeva k bruto tržnemu proizvodu le okoli 3%, vendar pa je kmetijstvo pomemben razvojni, socialni in politični dejavnik podeželja. Na podeželju živi več kot polovica prebivalstva, zato je kmetijstvo pomembno za njegov razvoj. Ukvarjanje z kmetijstvom v Sloveniji predstavlja za velik del prebivalstva tako vir hrane kakor tudi dodaten vir dohodka.

V Sloveniji so naravne razmere za kmetijstvo zelo pestre, na splošno pa jih lahko označimo za težke oz. neugodne. Gozd pokriva več kot polovico površine, le eno tretjino površine pokriva obdelovalna zemlja, ostali del pokrivajo travniki, ki pa so večinoma v goratem svetu. Neprimerne in težke pridelovalne razmere ne omogočajo slovenskemu kmetijstvu enakopravnih razmer v masovni pridelavi. Več kot 70 odstotkov kmetijske zemlje v Sloveniji je v območjih, kjer so pridelovalne razmere tako ali drugače omejene zato slovenskem kmetijstvu ne omogočajo masovne proizvodnje hrane (tukaj mislimo predvsem na žita in industrijske rastline), ki bi lahko bila konkurenčna ostalim EU kmetijstvom. Nizka intenzivnost pridelave in še dokaj neonesnaženo okolje omogočata pridelavo bolj kakovostne hrane. Največ možnosti je za prirajo mleka, mesa, sadja, vina in vrtnin. Zaradi že omenjenih naravnih značilnosti je najpomembnejša kmetijska panoga v Sloveniji živinoreja, ki pomeni več kot polovico

bruto vrednosti kmetijske proizvodnje, sledi poljedelstvo z okrog 40 odstotnim deležem, sadjarstvo in vinogradništvo pa skupaj predstavljata nekaj več kot 6 odstotkov vrednosti proizvodnje. Presežke v proizvodnji, ki so vredni omembe (EUROPEAN COMMISSION DIRECTORATE-GENERAL FOR AGRICULTURE 2002, 11) ima le pri hmelju, mleku in perutninskem mesu, za ostale agroživilske proizvode kot so žita, sladkor, masti in olja pa je Slovenija neto uvoznik.

Do leta 1996 je bilo slovensko kmetijstvo zaprto pred tujo konkurenco in urejeno z administrativnimi cenami za ključne proizvode, proračun za kmetijstvo pa je bil šibak in nesistematično zastavljen. Leta 1993 je bila sprejeta strategija razvoja slovenskega kmetijstva, s katero so bili začrtani cilji slovenske kmetijske politike. Program reform je bil začrtan leta 1998 in je trajal vse do pristopa Slovenije v EU. Z reformo kmetijske politike se je Slovenija odločila za posnemanje evropske kmetijske politike, da bi na ta način omogočila lažji pristop in si izboljšala položaj v pristopnih pogajanjih.

Reforma naše kmetijske politike se je ujemala s prevzemanjem pravnega reda EU, uvajanjem ukrepov SKP in usposabljanjem institucij. Uvedla je primerljive tržne rede in uporabljala enake ukrepe, kot veljajo v EU. Odpravljeno je bilo administrativno določanje cen, z zniževanjem zunanjetrgovinske zaščite pa so se povečale proračunske podpore kmetijstvu. Država se je počasi umaknila s trga, kar je pomenilo, da se ni več vmešavala v določanje tržnih cen in da so se kmetje pričeli obnašati bolj podjetniško. Reforma je zajela vse panoge kmetijstva, v največji meri pa pridelavo poljščin in prirejo govejega mesa. Pogajanja o vstopu Slovenije v EU so se končala 13. decembra 2002. Trajala so pet let, od tega v kmetijstvu od junija 1998 do decembra 2002. Pogajanja na področju kmetijstva so bila najdaljša in najobsežnejša. Do začetka pogajanj je imela Slovenija cene in proračunske ukrepe že primerljive z EU ter je zato iskala druge možnosti za ohranitev ekonomskega položaja kmetijstva po vstopu.

Na področju kmetijstva so bili doseženi zastavljeni cilji, vključitev v pravni red EU, postopna uveljavitev SKP in zagotovitev čim boljših izhodišč na področju SKP v prihodnje. Ekonomski položaj kmetov se po vključitvi v EU ni poslabšal, višine kvot niso in ne smejo biti nižje od prejšnjih, doseženih v Sloveniji. Sprejet je bil obsežen in razvojno zanimiv program za razvoj podeželja. Doseganje teh ciljev je omogočilo stabilnejše razmere v kmetijstvu, sodobnejšo in boljšo kmetijsko politiko ter večjo konkurenčnost s članicami EU. Dosežene rezultate pogajanj v kmetijstvu lahko ocenimo glede na vse okoliščine kot uspešne.

S pristopom v EU je Slovenija vstopila na skupni evropski trg, ki obsega 450 milijonov potrošnikov, poleg tega pa si je pridobila možnost enakopravne širitve na nove trge. Vendar pa hkrati to pomeni da svoje kmetijske politike ne bo več sama upravljala temveč jo bo morala prilagoditi in sooblikovati s SKP Evropske unije.

3 DELOVANJE SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE EVROPSKE UNIJE

Delovanje SKP je zelo preprosto, njene značilnosti pa lahko strnemo v enoten trg, visoke zaščitne ukrepe in državno pomoč članicam. To pomeni, da o SKP ne odloča vsaka država članica posebej, temveč je ta naloga centralizirana ter se o njej odloča na nivoju EU. Tam se odloča o pogojih uvoza in izvoza ter pomaga kmetom do boljših rezultatov. Takšna zaščitniška in visoko subvencionirana politika je pripeljala EU na vodilna mesta med največje svetovne izvoznice hrane. Kmetijsko politiko urejajo različne uredbe, predpisi ter različne tržne ureditve. Dve izmed najpomembnejših tržnih ureditev sta sistema kvot in neposrednih plačil. Kvote omejujejo obseg proizvodnje, so oblika prepovedi, ki kmetom predpisujejo največjo količino proizvodnje določenega produkta. Če se npr. na kmetiji pridelava več nekega pridelka kot je dodeljena kvota, je davek na presežek tako velik, da se takšna proizvodnja ne splača. Zato kmetje nimajo interesa da bi pridelovali več, kot je potrebno. Kvote so bile uvedene zaradi prevelike ponudbe in ohranjanja konstantne dovolj visoke cenovne ravni kmetijskih izdelkov. Če so kvote omejevalni ukrep in kot takšne na prvi pogled negativne, pa so neposredna plačila pozitivna. Kadar je raven cen kmetijskih izdelkov ali živil prenizka in kmetom ne omogoča pričakovane dohodkovne ravni, Evropska unija izplača denarno nadomestilo za izgubo. Kvote, neposredna plačila in seveda tudi nekatere druge tržne ureditve ohranjajo konstantno visoko dohodkovno raven in onemogočajo večja negativna nihanja v kmetijski panogi. Kmetijski proizvajalci imajo s tem zagotovljen primeren življenjski standard, ki ni odvisen od naravnih nesreč, letine, ipd...

3.1 Temeljni cilji SKP

Temeljni cilji skupne kmetijske politike so zapisani v 33. čl. (prej 39. čl.) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti:

- povečati kmetijsko produktivnost s pospeševanjem tehničnega napredka in zagotavljanjem racionalnega razvoja kmetijske proizvodnje ter z optimalno uporabo proizvodnih dejavnikov, zlasti delovne sile,
- s tem zagotoviti primerno življenjsko raven kmetijske skupnosti, zlasti s povečanjem individualnega zaslužka oseb, ki se ukvarjajo s kmetijstvom,
- stabilizirati trge,
- zagotoviti redno preskrbo,
- poskrbeti, da je preskrba potrošnikom dostopna po primernih cenah.

V zadnjem desetletju se poleg osnovnih ciljev namenja vse več pozornosti tudi skrbi za ohranjanje okolja ter zdravi prehrani in proizvodnji biološko neoporečnih živil. S pomočjo mehanizmov SKP želi EU zaščititi domačo proizvodnjo živil, ne glede na cene na tujih trgih. S tem podpira kakovost in stabilne cene na notranjem trgu ter omejuje vstop blaga iz tujih trgov po nizkih cenah na domače tržišče. S posebnimi

mehanizmi neposrednih plačil štiti kmete in s tem posredno razvoj podeželja. S pomočjo intervencijskih ukrepov zagotavlja EU najnižje enotne odkupne cene preseženih živil vsem proizvajalcem hrane, medtem ko z zunanjetrgovinskimi mehanizmi ureja blagovno menjavo s tretjimi državami.

3.2 Financiranje SKP

EU nameni za financiranje SKP skoraj polovico vseh sredstev iz svojega proračuna. Leta 1984 je ta delež znašal celo 70 %. Vendar pa je trend v upadanju, tako da je za obdobje od leta 2007 – 2012 predvideno zmanjševanje tega deleža. Končni cilj naj bi bil okoli četrte celotnega proračuna. Nekateri kritiki SKP EU (Prokopijević 2005, 9) vidijo v tem zmanjševanju potrditev njene zgrešenosti in nepravičnosti.

Vsi ukrepi SKP se financirajo preko EKUJS⁴ (angl. EAGGF), v katerega prispevajo sredstva vse članice EU. Sredstva se iz sklada delijo preko nacionalnih institucij – plačilnih agencij.

EKUJS je sestavljen iz dveh delov in sicer:

-jamstveni del ukrepov oz. prvi steber SKP, kateri je namenjen neposrednim podporam trgu in kmetijstvu in

-usmeritveni del oz. drugi steber SKP, pri katerem pa gre v večji meri za vrsto projektov, ki se financirajo v sklopu širše regionalne strukturne politike.

Tržno cenovna politika dobi večji del sredstev iz proračuna in obsega stroške, povezane z izvajanjem tržnih redov. Strukturna politika usmerja pomoč v posodobitve in prilagajanje kmetijske pridelave na ravni kmetij in v programe za razvoj podeželja.

Sklad predstavlja finančno ogrodje SKP oz. skupno ime za proračunske izdatke, ki jih ima EU s kmetijstvom in je finančno popolnoma odgovoren za izvajanje SKP.

3.3 Nosilci SKP

Najpomembnejša nosilca SKP EU sta Svet kmetijskih ministrov in Evropska komisija.

3.3.1 Evropska komisija

Evropska komisija je najobsežnejša institucija EU, ki skrbi za uresničevanja nadnacionalnega interesa unije kot celote. Sestavljena je iz komisarjev, ki prihajajo iz vseh držav članic, kateri pa ne smejo biti vezani na nobena navodila s strani vlad matičnih držav. Evropska komisija skrbi za izvajanje zakonov, proračunske politike, predstavlja EU navzven ter ima izključno pravico za pripravljanje predlogov zakonodajnih aktov. Področje kmetijstva pokriva Generalni direktorat za kmetijstvo, ki je sestavljen iz 6 direktorats in 32 oddelkov. Poleg tega tukaj delujejo še številni

⁴ Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad

svetovalni komiteji, ki se ločijo na ekspertne in posvetovalne (Fink-Hafner 1995, 65). Posvetovalnih komitejev je okoli 20 in delujejo na področju določene skupine kmetijskih pridelkov.

3.3.2 Svet kmetijskih ministrov

Interese držav članic zastopajo posamezni ministri v Svetu EU. Svet kmetijskih ministrov je evropska institucija in je vse do danes ohranil status najvišjega telesa v procesu odločanja. Svet kmetijskih ministrov sestavlja 25 kmetijskih ministrov držav članic EU. Za sprejetje zakonodajnih aktov je potrebna kvalificirana večina (približno dve tretjini glasov). Vsi glasovi pa nimajo enake teže, ponderirani so po nekem demografskem, gospodarskem in političnem ključu. Ker ta svet obravnava zelo pomembno področje, se ministri pogosto sestajajo. Odločitve, ki jih Svet ministrov sprejema, imajo velik vpliv na proračun, ceno hrane in tudi na zunanjo politiko. Poleg tega Svet potrjuje mednarodne pogodbe in dogovore, ki jih sprejema Komisija v imenu EU.

Poleg teh glavnih nosilcev sta prisotni še dve močni interesni skupini, ki se z lobiranjem vključujeta v proces oblikovanja skupne evropske kmetijske politike. Ti dve skupini sta:

COPA (The committee of professional Agricultural Organizations of the European Community), Komite profesionalnih kmetijskih organizacij v EU in

COGECA (Agricultural Cooperatives), Evropska organizacija kmetijskih zadrug.

Skupini zelo tesno sodelujeta med seboj ter sta sistematično konzultirani s strani Komisije praktično v vseh fazah oblikovanja kmetijske politike. Poleg tega pa tudi sami skrbno spremljata vsa dogajanja na tem področju ter tudi na lastno iniciativo posegata v procese odločanja znotraj EU (Fink-Hafner 1995, 69).

3.4 Organiziranost SKP v Sloveniji

Za izvajanje SKP v posameznih državah EU so praviloma pristojna in odgovorna ministrstva za kmetijstvo oz. organi ki so v njihovi sestavi. V Sloveniji je za to področje pristojno Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki pa je za operativno izvajanje mehanizmov SKP ustanovilo Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP).

3.4.1 ARSKTRP

Agencija je bila ustanovljena z namenom izvajanja programov reforme kmetijske politike, prilagajanja SKP EU na področju izvajanja tržnih redov in izplačevanja pred pristopne pomoči SAPARD. Za nemoteno delovanje SKP potrebujejo vse države članice EU posebno agencijo, s katero se EU dogovarja o dodeljevanju oz. razdelitvi pomoči. V Avstriji in Nemčiji je za izplačilo izvoznih nadomestil pooblaščen carinska

služba. V Sloveniji opravlja to nalogo ARSKTRP, ki je v sestavi ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Glavne naloge ARSKTRP pri izvajanju zunanjetrgovinskih mehanizmov so sledeče:

- upravljanje z varščinami,
- sprejem vlog za izplačila izvoznih nadomestil,
- sprejem in preverjanje vlog za izdajo uvoznih in izvoznih dovoljenj, ter izdaja uvoznih in izvoznih dovoljenj,
- administrativno preverjanje vlog za uveljavljanje izvoznih nadomestil,
- preverjanje dokumentacije (prejete s strani Carinske uprave) izvoznikov glede upravičenosti do izplačila za posamezno vlogo,
- izplačilo izvoznih nadomestil.

3.4.2 Carina

Določene naloge s področja SKP izvaja tudi carina, ki spada pod Ministrstvo za finance. Njeno delovanje je bolj operativnega značaja, saj je edina pristojna za odločanje v vseh zadevah, ki se nanašajo na izplačilo izvoznih nadomestil ARSKTRP. Pristojnosti za izvajanje sistema SKP med posameznimi institucijami se opredelijo s sporazumi. Tako je tudi pri nas sklenjen Sporazum o sodelovanju na področju izvajanja SKP EU med RCU⁵ in ARSKTRP. V sporazumu so opredeljene pristojnosti in naloge posamezne službe.

Naloge carinske službe:

- administrativni pregled pravilnosti in popolnosti uvoznega in izvoznega EUL-a⁶ za SKP postopek,
- preverjanje uvoznih in izvoznih dovoljenj (pravilno izpolnjevanje, odpis, primerjava z blagom, roki veljavnosti, ...),
- kontrola pravilnosti administrativnih postopkov in fizičnih pregledov pri izvozu SKP blaga, kar je pogoj za izplačilo izvoznih nadomestil,
- izvajanje predhodnih fizičnih pregledov na podlagi analize tveganja pri izvozu blaga in pregledov zamenjave blaga pri fizičnem izstopu SKP blaga iz EU,
- zagotavljanje nadzora nad izvoznim SKP blagom od začetega postopka do dejanskega izstopa iz EU in spoštovanje 60-dnevnega roka za izvoz,
- izvajanje naknadnih kontrol po izplačilu izvoznih nadomestil,
- izvajanje kontrolnih (po oceni tveganja) pregledov povezanih s predfinanciranjem, kadar blago skladiščimo preden zapusti ozemlje EU,

⁵ Republiška carinska uprava

⁶ enotna upravna listina – deklaracija za carinski postopek

- jemanje vzorcev po strogo predpisanem postopku in opravljanje analiz vzorcev blaga v carinskem laboratoriju,
- vodenje evidenc vložnih receptur za sestavljene proizvode in izvajanje kontrol le teh.

Vsi carinski postopki, kjer se obravnava blago, ki je predmet SKP politike, morajo biti izvedeni brezhibno po strogo določenih predpisih. Poleg tega mora biti v carinski službi zagotovljena večkratna (na več nivojih) kontrola posameznega postopka in to preden se dokumentacija pošlje na ARSKTRP. Ko je vsa carinska dokumentacija dostavljena slovenski plačilni agenciji, je le ta dolžna izplačati izvozniku ustrezno izvozno nadomestilo, ne glede na to v kateri državi članici se je izvoz začel. V primeru, da se naknadno ugotovijo nepravilnosti v danem postopku, krije vse stroške nadomestil država sama, poleg tega pa so predvidene tudi denarne kazni s strani EU.

Za izvajanje navedenih nalog morata biti službi ustrezno organizirani in koordinirani. Na ARSKTRP je bil za to ustanovljen Oddelek za zunanjo trgovino v okviru Sektorja za kmetijske trge, v RCU pa je bil ustanovljen Oddelek za SKP in sicer v okviru Sektorja za tarifo. Naloge Oddelka za SKP so sledeče: spremljanje zakonodaje, priprava navodil za delo, sodelovanje z drugimi državnimi institucijami (ARSKTRP, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, inšpekcijske službe...), sodelovanje s Komisijo EU, sodelovanje z drugimi institucijami v drugih članicah, priprava in koordiniranje sistema analize tveganja, nadzor nad delom carinskih uradov, izobraževanje, izvajanje naknadnih kontrol po izplačilu izvoznih nadomestil.

4 ZUNANJE TRGOVINSKI MEHANIZMI SKP EU

Zunanjetrgovinski mehanizmi SKP služijo za uravnavanje blagovne menjave med EU in tretjimi državami. Mehanizme upravlja komisija EU v Bruslju. Pred vsakim ukrepom se komisija posvetuje s strokovnimi organizacijami. Predlog posreduje Svetu EU, ki sprejme odločitev po posvetovanju z Evropskim parlamentom. Vsi ukrepi, običajno v obliki uredb, so objavljeni v Uradnem listu EU. Za področje SKP in izvajanje mehanizmov so v drugih evropskih državah praviloma pristojna ministrstva za kmetijstvo, operativne naloge pa izvajajo plačilne agencije, ki so v sestavi teh ministrstev. V Sloveniji je za izvajanje SKP in njenih mehanizmov prav tako pristojno Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. V okrilju tega ministrstva je leta 1999 ustanovljena Plačilna agencija - Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP), ki skrbi za operativno izvajanje mehanizmov SKP v Sloveniji. Pri izvajanju zunanjetrgovinskih mehanizmov ima carinska služba pomembno operativno vlogo.

4.1 Vrste

Zunanjetrgovinske mehanizme SKP, s katerimi EU ščiti notranji kmetijski trg, lahko razdelimo na:

- izvozna nadomestila, katerih namen je finančna podpora domačim proizvajalcem živil, ki izvažajo na trge tretjih držav,
- uvozna in izvozna dovoljenja, s katerimi EU upravlja in spremlja uvoz in izvoz kmetijskih proizvodov,
- tarifne kvote, ki omogočajo izvajanje blagovne menjave po nižjih carinskih stopnjah z državami podpisnicami preferencialnih sporazumov,
- kmetijske dajatve, s katerimi preprečuje vdor živil po nizkih cenah iz tretjih držav na trg EU.

Te mehanizme urejajo in predpisujejo skupne tržne ureditve, predvidene v 34. čl. Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (prej 40. členu Rimske pogodbe) za vsak posamezen živilski sektor:

- Uredba sveta EU, št. R 136/66, o skupni tržni ureditvi za olja in maščobe;
- Uredba sveta EU, št. R 234/68, o skupni tržni ureditvi za žive rastline in rezano cvetje;
- Uredba sveta EU, št. R 2358/71, o skupni tržni ureditvi za semena;
- Uredba sveta EU, št. R 2759/75, o skupni tržni ureditvi za svinjsko meso;
- Uredba sveta EU, št. R 2771/75, o skupni tržni ureditvi za jajca;
- Uredba sveta EU, št. R 2777/75, o skupni tržni ureditvi za perutnino;
- Uredba sveta EU, št. R 2783/75, o skupni tržni ureditvi za jajčni in mlečni albumin;
- Uredba sveta EU, št. R 404/93, o skupni tržni ureditvi za banane;

- Uredba sveta EU, št. R 603/95, o skupni tržni ureditvi za krmo;
- Uredba sveta EU, št. R 2200/96, o skupni tržni ureditvi za sadje in zelenjavo;
- Uredba sveta EU, št. R 2201/96, o skupni tržni ureditvi za predelane proizvode iz sadja in zelenjave;
- Uredba sveta EU, št. R 2467/98, o skupni tržni ureditvi za ovčje in kozje meso;
- Uredba sveta EU, št. R 1254/99, o skupni tržni ureditvi za goveje in telečje meso;
- Uredba sveta EU, št. R 1255/99, o skupni tržni ureditvi za mleko in mlečne izdelke;
- Uredba sveta EU, št. R 1493/99, o skupni tržni ureditvi za vino;
- Uredba sveta EU, št. R 1673/00, o skupni tržni ureditvi za konopljo in vlakna;
- Uredba sveta EU, št. R 1260/01, o skupni tržni ureditvi za sladkor, izogluozo in sirupe;
- Uredba sveta EU, št. R 670/03, o skupni tržni ureditvi za alkohol;
- Uredba sveta EU, št. R 1784/03, o skupni tržni ureditvi za žita;
- Uredba sveta EU, št. R 1785/03, o skupni tržni ureditvi za riž.

Sektorske uredbe se nanašajo na kmetijske proizvode, ki so po definiciji produkti zemlje, živinski produkti in ribiški produkti skupaj s proizvodi prve stopnje predelave, ki so neposredno vezani na te proizvode. V teh sektorskih uredbah so naštetih izdelki, za katere je potrebno predložiti izvozno dovoljenje, ne glede na to, ali bo izvoznik zahteval izvozno nadomestilo ali ne.

4.2 Zakonska osnova

Področje zunanjetrgovinskih mehanizmov SKP urejajo posebne uredbe EU, ki predpisujejo izvajanje celotnega sistema ali posameznih delov. Skupni kmetijski trg urejajo skupne tržne ureditve, iz katerih izhaja ves sistem. Te uredbe so pravna podlaga za izvajanje SKP. Določene postopke in dokumentacijo, ki so skupni vsem tržnim redom, natančneje določajo naslednje osnovne uredbe:

- Uredba EU št. 565/80, o predplačilu izvoznih nadomestil za kmetijske proizvode;
- Uredba EU št. 2220/85, ki določa skupna pravila za uporabo sistema varščin za kmetijske proizvode;
- Uredba EU št. 3846/87, o nomenklaturi za izvozna nadomestila (z aneksom, ki se vsako leto spreminja);
- Uredba EU št. 386/90, o opravljanju nadzora pri izvozu kmetijskih proizvodov za katere se dobijo izvozna nadomestila ali drugi zneski;
- Uredba EU št. 800/99, o skupnih podrobnih pravilih za uporabo sistema izvoznih nadomestil za kmetijske proizvode;
- Uredba EU št. 1291/00, ki določa skupna podrobna pravila za izvajanje sistema uvoznih in izvoznih dovoljenj ter potrdil o vnaprejšnji določitvi za kmetijske proizvode;

- Uredba EU št. 1520/00, o skupnih podrobnejših predpisih za uporabo sistema dodeljevanja izvoznih nadomestil za določene kmetijske proizvode, ki se izvažajo v obliki blaga, ki ni zajeto v Prilogi I k Pogodbi in o kriterijih za določanje višine takšnih nadomestil;
- Uredba komisije ES, št. 2090/2002, o podrobnih pravilih za uporabo Uredbe Sveta EGS, št. 386/90, glede fizičnih pregledov, ki se opravljajo pri izvozu kmetijskih proizvodov, ki izpolnjujejo pogoje za nadomestila.

Poleg teh uredb izdaja Komisija EU še posebne uredbe za posamezne živilske sektorje ali skupine kmetijskih proizvodov, ki predpisujejo posebna podrobna pravila za izvajanje sistema izvoznih dovoljenj, izvoznih nadomestil, sistema skladiščenja, itd

5 UVOZNA IN IZVOZNA DOVOLJENJA

5.1 Sistem dovoljenj

V svetovnem merilu je Evropska unija ena največjih uvoznic in izvoznic kmetijskih proizvodov. Vendar je treba poudariti, da njena proizvodnja presega porabo na notranjem območju, zato je potrebno višek prodati na zunanja tržišča. Ta celotni uvozno izvozni proces pa mora biti na nek način nadzorovan in reguliran.

V Evropski uniji se poleg ostalih zunanje trgovinskih mehanizmov za nadzor uvoza in izvoza živilskega blaga iz tretjih držav izvaja sistem uvoznih in izvoznih dovoljenj ter potrdil o vnaprejšnji določitvi. Dovoljenja se uporabljajo izključno za blagovno menjavo s tretjimi državami, ki niso članice Skupnosti. Skupna pravila za izvajane sistema uvoznih in izvoznih dovoljenj in potrdil o vnaprejšnji določitvi so točno določena v uredbi EU št. 1291/2000. Namen uvoznih in izvoznih dovoljenj ter potrdil o vnaprejšnji določitvi je ustrezno upravljanje ureditve trga. Uredbe Skupnosti, ki uvajajo uvozna in izvozna dovoljenja določajo, da je treba za vsak uvoz kmetijskih proizvodov v Skupnost in za vsak izvoz iz nje predložiti takšno dovoljenje ter zanje plačati varščino. Pravila Skupnosti, ki urejajo različna področja v sklopu skupnih ureditev trga določajo, da se uvozna in izvozna dovoljenja ter potrdila o vnaprejšnji določitvi uporabljajo za dejavnosti, opravljene v Skupnosti. Ta ureditev zahteva sprejem skupnih pravil za pripravo in uporabo takšnih dovoljenj ali potrdil in obrazcev Skupnosti ter določitev načinov upravnega sodelovanja med državami članicami.

Dovoljenja izdaja v Sloveniji ARSKTRP in je pogojeno s plačilom varščine. Samo dovoljenje je pravica in obveznost imetnika do uvoza oz. izvoza blaga v času njegove veljavnosti. Varščina zagotavlja, da bo izvoznik oz. uvoznik opravil dovoljen postopek. Vložnik v posebno polje na zahtevku za dovoljenje vpiše višino varščine, ki je opredeljena v predpisih EU po posameznih tržnih redih. Ko je obveznost izpolnjena, se varščina sprosti. V primeru, da obveznost ni izpolnjena, se varščina zaseže. Izpolnitev obveznosti imetnik dokazuje s predložitvijo dovoljenja in drugih dokazil, ki morajo biti overjena na predpisan način s strani carine. Sistem varščin ureja Uredba EU, št. 2220/85. V carinskem postopku predloži izvoznik oz. uvoznik skupaj s carinsko deklaracijo dovoljenje za zahtevani carinski postopek. Dovoljenje je potrebno predložiti v vseh primerih, ko sektorske uredbe to predpisujejo. V primeru, da uvoznik/izvoznik ob vložitvi carinske deklaracije ne predloži dovoljenja, se uvoz/izvoz ne dovoli.

5.2 Uvozna dovoljenja - AGRIM

Uvozna dovoljenja v Sloveniji izdaja ARSKTRP (v prilogi). Pred uvozom blaga mora pravna ali fizična oseba zaprositi plačilno agencijo v državi članici EU, kjer ima stalno bivanje ali sedež, za izdajo dovoljenja. Pogoj za izdajo dovoljenja je plačilo varščine, ki je praviloma pri uvozu nižja kot pri izvozu. Plačilo varščine se uporablja

zaradi tega, da se zagotovi uvoz določene količine blaga v določenem roku. V nasprotnem primeru se varščina unovči.

Po zaključenem postopku plačilna agencija sprostí varščino na podlagi originalnega dovoljenja, potrjenega s strani carine.

Uvozno dovoljenje se predloži v vseh primerih, ko sektorske uredbe to predpisujejo. Pri sprostitvi v promet določenih kmetijskih proizvodov mora uvoznik predložiti izvod št. 1 uvoznega dovoljenja carinskemu uradu, ki bo sprejel deklaracijo za sprostitev blaga v prosti promet. V primeru, da uvoznik za pošiljke kmetijskih proizvodov, za katere je potrebno predložiti ustrezno dovoljenje, dovoljenja ne predloži ob vložitvi carinske deklaracije, se uvoz ne dovoli.

Uvozna dovoljenja se ne zahteva v primerih, ko je z uredbami to predpisano:

- dejavnosti nekomercialne narave, kot so npr. uvoz malih količin s strani fizičnih oseb ali, kot so male količine poslane fizičnim osebam,
- uvoz blaga, ki ne bo dan v prosti promet na ozemlju EU,
- pri sprostitvi v prosti promet proizvodov, ki jih uvažajo v postopku aktivnega oplemenitvenja in vsebujejo osnovne SKP proizvode, vendar pri uvozu samega končnega izdelka ne bi bilo potrebno uvozno dovoljenje,
- pri uvozu majhnih količin, kot so navedene v prilogi III k Uredbi EU, št. 1291/00,
- za uvoz proizvodov izven priloge I,
- pri uvozu humanitarne pomoči z namenom brezplačnega razdeljevanja v tretjih državah, če so izpolnjeni posebni pogoji,
- pri sprostitvi v prosti promet ponovno uvoženega blaga na ozemlje EU, ki je bilo v času prvotnega izvoza z ozemlja EU v prostem prometu (tj. vrnjenega blaga).

5.3 Izvozna dovoljenja - AGREX

Izvozna dovoljenja ter potrdila o vnaprejšnji določitvi služijo za uravnavanje izvoza kmetijskega blaga ter v statistične namene. Poleg tega služijo ta dovoljenja še kot dokazilo pri izplačilu izvoznih nadomestil. V primeru, ko izvoznik zaprosi za izvozno nadomestilo morajo biti na izdanem izvoznem dovoljenju že podatki, kateri so merodajni pri izračunu in izplačilu višine le tega.

Potrdilo o vnaprejšnji določitvi ali izvozno dovoljenje zavezuje k izvozu določene količine določenega proizvoda v roku veljavnosti dovoljenja. Če je za izvoz proizvodov potrebno predložiti izvozno dovoljenje, potrdilo o vnaprejšnji določitvi določa pravico do izvoza in do izvoznega nadomestila, če pa za izvoz ni potrebno predložiti dovoljenja, potrdilo o vnaprejšnji določitvi določa le pravico do izvoznega nadomestila.

Izvozno dovoljenje, ki je potrjeno s strani carinskih organov služi plačilni agenciji – ARSKTRP kot podlaga za zakonito izplačilo zaprosenega izvoznega nadomestila.

5.4 Skupna določila

Vsa dovoljenja morajo biti izdana na predpisanih obrazcih ter izpolnjena v skladu s 18. čl. Uredbe EU št.1291/00. Dokumenti morajo biti natipkani računalniško ali s pisalnim strojem, zahtevke pa lahko izpolnimo tudi ročno z velikimi tiskanimi črkami. Vsako dovoljenje in potrdilo mora biti ob izdaji opremljeno s serijsko številko in žigom, pred serijsko številko je oznaka države (npr. SI za Slovenijo, DE za Nemčijo...). Primera obrazcev dovoljenj sta v prilogi 2 in 3.

Dovoljenje je veljavno od dneva ko je bil vložen zahtevek zanj, uporabljati pa ga je možno le ko je dejansko izdano. Vsa veljavna dovoljenja je možno uporabljati na celotnem ozemlju Skupnosti za blagovno menjavo z državami, ki niso članice EU. Pri nas izdaja ta dovoljenja ARSKTRP.

Količina blaga, za katero velja dovoljenje, pomeni obenem tudi količino blaga, katerega uvoz oz. izvoz se dovoljuje. Vpisana je v polju 17 in 18. Kadar pa je v polju 19 dovoljenja jasno navedena toleranca (max. 5 %), je možno zaključiti dovoljenje v mejah te tolerance.

Obveznosti, ki izhajajo iz dovoljenj ali potrdil, niso prenosljive. Pravice, ki izhajajo iz dovoljenj ali potrdil, lahko prenese imetnik v času roka veljavnosti. Prenos se lahko opravi le na enega prevzemnika za vsako dovoljenje ali potrdilo. V primeru prenosa je potrebno izpolniti oddelek 6 na izvoznem dovoljenju. Izdajatelj vnese v obrazec dovoljenja ime in naslov prevzemnika in vnos potrdi s podpisom, datumom in pečatom. Prenos pravic iz izvoznega dovoljenja pa ni mogoč v vseh tržnih redih. Pravic s strani prevzemnika ni možno prenašati naprej na nove prevzemnike, prenašajo se lahko le nazaj na imetnika. Tak prenos se nanaša na količine, ki za dovoljenje ali potrdilo še niso bile izrabljene. V teh primerih organ, ki potrdilo ali dovoljenje izdaja (ARSKTRP), v nacionalnem jeziku vpiše v oddelek 6: » Pravice prenesene nazaj na imetnika dne«.

Izpiski iz dovoljenj ali potrdil imajo enak pravni učinek kot sama dovoljenja, služijo pa za opravljanje več uvoznih ali izvoznih operacij hkrati. Izpisek je sestavljen iz dveh izvodov, izvod 1 je namenjen imetniku, izvod 2 pa izdajatelju. V polju št. 5 sta vpisana naziv in naslov agencije, ki izdaja izpisek. Iz izpiska dovoljenja ali potrdila ni mogoče delati nadaljnjih izpiskov.

Kadar se izgubi original, vnaprej določeno izvozno nadomestilo pa je večje od nič, lahko agencija izda nadomestni dokument. Prav tako navedeni dokument izda na zahtevo imetnika ali prevzemnika v primerih, ko je bilo dovoljenje ali potrdilo ali izpisek preneseno. Tudi če dovoljenje ali potrdilo ali zahtevek ni bilo uporabljeno v celoti ali deloma in imetnik ali prevzemnik to dokaže, se izda nadomestni dokument. Nadomestni dokument vsebuje podatke in vnose prvotnega dokumenta in velja za količino navedeno v prvotnem dokumentu. Če se izgubi nadomestni dokument, nadaljnjega nadomestnega dokumenta ni možno izdati.

Če so dovoljenje, potrdilo ali izpisek izgubljeni in je bil izgubljeni dokument uporabljen v celoti ali deloma, lahko agencija izjemoma izda dvojniki, ki je izpolnjen popolnoma enako kot prvotni dokument in je jasno označen z »dvojniki«. Dvojnik se uporablja izključno za sprostitev varščine in jih ni možno uporabiti za opravljanje izvoznih dejavnosti.

V primeru višje sile agencija na prošnjo vlagatelja podaljša rok veljavnosti dovoljenja ali dovoljenje razveljavi in sprostí varščino. Vlagatelj mora predložiti dokazila v roku šestih mesecev od izteka roka veljavnosti dovoljenja.

5.5 Carinska kontrola

Preverjanje veljavnosti in verodostojnosti uvoznih/izvoznih dovoljenj s strani carinskih organov se vrši ob samem carinskem postopku uvoza ali izvoza. Takrat se opravi tudi odpis sproščenega blaga na dovoljenju, ki mora biti overjen s podpisom in žigom pristojnega carinskega organa. Uredba komisije (ES), št. 1741/2004 predvideva preverjanje verodostojnosti uvoznih dovoljenj, ki so predmet preferencialnih režimov. Carinska izpostava mora hraniti kopije teh uvoznih dovoljenj skupaj z uvoznimi deklaracijami in voditi evidenco. Vsaka carinska izpostava mora od 1. januarja 2005 letno poslati poročilo na Oddelek za skupno kmetijsko politiko pri GCU zaradi preverjanja verodostojnosti kopije. Poslati je potrebno vsaj 1 odstotek predloženih dovoljenj oz. najmanj dve dovoljenji na leto na carinsko izpostavo. Pri tem mora carinska izpostava za preverjanje izbrati dovoljenja, pri katerih obstaja največje tveganje za goljufije. Upošteva se, da so visoko tvegana:

- uvozna dovoljenja za sladkor iz Srbije in Črne gore, ki se uvaža po preferencialnem režimu,
- uvozna dovoljenja, katerih preferencialni režim prinaša visoko stopnjo znižanja dajatve, npr. pri uvozu govejega mesa, mleka v prahu, sladkorja, pšenice, ječmena.

Pri uvozu banan velja poseben sistem preverjanja uvoznih dovoljenj, ki je strožji od prej opisanega. V primeru uvoza banan mora carinska izpostava nemudoma poslati kopijo uvoznega dovoljenja na GCU zaradi takojšnjega preverjanja.

6 IZVOZNA NADOMESTILA

Dobro zasnovana in dosledno izvajana SKP Evropske unije je dvignila raven evropskemu kmetijstvu ter ga položila na sam svetovni vrh. Modernizacija kmetijstva in razne oblike pomoči EU pa so botrovale dejstvu, da so evropski kmetje pridelali veliko več agroživilskega blaga, kot ga je bil sposoben potrošiti notranji trg unije. Izvoz kmetijskim pridelovalcem ni bil več zanimiv, kajti običajne cene za agroživilsko blago so bile na svetovnem trgu veliko nižje kot v EU. Posledično se je zato pojavil problem presežka tovrstnega blaga. Na drugi strani je bila Evropska unija primorana uvažati določene kmetijske artikle (npr. banane, tropsko sadje, ipd...), zaradi neprimernih klimatskih razmer in nezmožnosti pridelovanja.

Samo uvoz in kopičenje presežkov domačega blaga bi prinesel na začetku nizke cene, kar bi bilo koristno za končnega potrošnika, vendar pa to dejanje ne bi bilo dolgoročno koristno za evropski kmetijski sektor. Kmetom se zaradi nižjih cen proizvodnja ne bi več izplačala, ter bi tako nehote morali opustiti te dejavnosti. Zaradi bojazni pred upadom kmetijske proizvodnje in želje po ohranitvi nivoja cen, so se evropski zakonodajalci, ki pokrivajo SKP področje odločili, da bo EU subvencionirala izvoz presežkov agroživilskega blaga iz določenih tržnih redov. Proizvodi, za katere izplačujejo izvozna nadomestila so: olja in maščobe, mleko in mlečni izdelki, goveje, telečje in svinjsko meso, jajca, perutninsko meso, sladkor, izoglukoza in inulinski sirup, vino, žita, riž, sadje in zelenjava, izdelki iz sadja in zelenjave. Subvencioniranje poteka preko sistema izvoznih nadomestil, ki je do podrobnosti urejeno v Uredbi Komisije (ES) št. 800/1999.

6.1 Pravica do izvoznega nadomestila

Izvozno nadomestilo lahko pridobi vsak izvoznik (pravna ali fizična oseba) s sedežem v EU, ko dejansko izvozi kmetijske proizvode v tretje države. Pred začetkom izvoznega postopka, mora pridobiti izvozno dovoljenje pri krajevnem pristojnem organu izdajatelju v državi članici. Izvoznega postopka ni potrebno izpeljati v isti državi, kjer je bilo izdano izvozno dovoljenje, vendar pa izvoznik po zaključenem izvoznem postopku zaprosi za izplačilo nadomestila plačilno agencijo v državi, kjer je bil izpeljan izvozni postopek. Varščina pri tem ostane položena pri organu izdajatelja dovoljenja in se sprostijo po predložitvi dokazila, da je blago zapustilo ozemlje EU v nespremenjenem stanju v roku 60 dni po sprejemu izvozne carinske deklaracije. Izvozno nadomestilo se izplačuje za kmetijske proizvode iz priloge I, ki so opredeljeni v 1. členu uredbe EU št. 800/99 (SKP blago) in predelane proizvode izven priloge I Pogodbe o ustanovitvi Skupnosti, ki jih natančneje opredeljuje uredba EU št. 1520/00 (SKP blago).

Izvozna nadomestila izplačujejo akreditirane plačilne agencije v članicah EU za vse izstope SKP blaga na njenem ozemlju. Pri nas je to ARSKTRP. Izplačilo se izvrši ob predložitvi vseh predpisanih dokazil, ta dokumentarna dokazila so sledeča :

- zahtevek izvoznika za izplačilo izvoznega nadomestila,
- izvozno dovoljenje v izvorniku, potrjeno s strani izvozne carinske izpostave,
- potrjen izvozni EUL v izvorniku,
- kontrolni izvod T5 v izvorniku, potrjen s strani izstopne carinske izpostave,
- dokazilo o namembnem kraju (diferencialno nadomestilo).

6.2 Vrste izvoznih nadomestil

Vrste izvoznih nadomestil lahko opredelimo na dva načina in sicer kot standardna nadomestila in nadomestila na podlagi javnega razpisa. Standardna nadomestila so tista, pri katerih Komisija EU določi višino nadomestila glede na namembni kraj za vsak proizvod posebej in to objavi v Uradnem listu EU. Pri nadomestilih na podlagi javnega razpisa – »tender nadomestila«, pa izvozniki predlagajo višino nadomestila za želeno količino izvoza. Predlog vložijo pri plačilni agenciji, ki predlog posreduje Komisiji EU v Bruslju, ta pa to odobri ali zavrne.

V Bruslju prav tako odločajo o višini in stopnji izvoznih nadomestil. Višina izvoznih nadomestil se spreminja glede na nihanja svetovnih cen za posamezne vrste blaga. Stopnje so predpisane z uredbami EU za izdelke vsakega živilskega sektorja posebej in redno objavljene v Uradnem listu EU. Izvoznik se lahko odloči za izplačilo nadomestila po stopnji, ki je določena vnaprej ali pa po veljavni stopnji na dan izvoza. Pri izplačilu nadomestila po vnaprej določeni stopnji bo višina nadomestila taka, kot je navedena na dovoljenju ob izdaji, ne glede na to, ali se bo višina nadomestila spremenila do izplačila. V drugem primeru pa se nadomestilo obračuna po veljavni stopnji na dan dejanskega izvoza blaga, pri čemer je verodostojen datum sprejema izvozne carinske deklaracije. Stopnje se spreminjajo pogosto, zato je za izvoznike priporočljivo spremljanje uradnih objav na spletnih straneh EU kjer so ta nihanja dnevno popravljana. Višina nadomestila je poleg ostalega odvisna tudi od države kamor se SKP blago izvaža. V Uredbi EU št. 800/99 je predpisano da se za izvoz v katerokoli tretjo državo izplačuje nediferencialno nadomestilo (praviloma nižja enotna stopnja), za izvoz v točno določeno državo (navedena v izvoznem dovoljenju) pa se izplačujejo diferencialna nadomestila. Višina takega nadomestila je določena za vsako državo posebej in je praviloma višja.

6.3 Nomenklatura za izvozna nadomestila

Carinsko blago se običajno uvršča v osemestno tarifno številko kombinirane nomenklature (KN). Pri izvozu SKP blaga pa ga je potrebno natančneje uvrstiti v

dvanajstmestno tarifno številko zaradi izvoznega nadomestila, saj je višina izvoznih nadomestil določena na osnovi vsebnosti posameznih sestavin v živilu, kot so npr. odstotek maščobe v mleku, suha snov v siru, pravi sok v sokovih, pepel v žitu...

Pri izvoznem postopku bo carina ugotavljala pravilnost uvrščanja v nomenklaturo za izvozna nadomestila. V uredbi je predpisan postopek fizičnega pregleda SKP blaga in postopek jemanja vzorcev za analizo. Analizo odvzetih vzorcev se opravi v carinskem laboratoriju, kjer se ugotovi pravilna uvrstitev, ki je pogoj za pravilno izplačilo izvoznega nadomestila. Priporočljivo je, da si izvoznik priskrbi zavezujočo informacijo o uvrščanju še pred izvozom blaga.

6.4 Predplačila za nadomestila

Predplačilo izvoznega nadomestila pomeni, da lahko izvoznik zahteva izvozno nadomestilo še preden je blago prispelo do končnega uporabnika. Ta postopek velja predvsem za izvozno kmetijsko blago za katerega je zahtevano diferencialno nadomestilo. Pot do namembne države je lahko zelo dolga, zato predvideva uredba izplačilo nadomestila še preden je izvoznik priskrbel dokazilo o sprostitvi blaga v državi uvoznici. Ta zahtevek mora biti podan Agenciji Republike Slovenije za kmetijski trg in razvoj podeželja (ARSKTRP) pod točno določenimi pogoji. Izvoznik mora posedovati veljavno izvozno dovoljenje (AGREX), na podlagi tega mora poslati Agenciji sprejeto izvozno carinsko deklaracijo (EUL) z izjavo, da želi predplačilo za nadomestilo. Prav tako mora vlagatelj pri Agenciji položiti varščino v višini 110 % od zahtevanega nadomestila. Izvozni postopek za tako blago mora biti striktno po navodilih za SKP izvoz. Naknadno mora izvoznik dostaviti Agenciji še kontrolni list T5, potrjen s strani izstopnega carinskega organa.

6.5 Predfinanciranje izvoznih nadomestil

Predfinanciranje izvoznega nadomestila se izvede na zahtevo izvoznika, ki je predal blago pod carinski nadzor z namenom predelave ali skladiščenja. Postopek predfinanciranja je urejen z uredbama EU št.565/80 in 800/99. Izvoznik je upravičen do izplačila izvoznega nadomestila, če izrazi namen, da bo proizvode po skladiščenju ali predelavi izvozil. Pogoj za to je, da pri začetem postopku skladiščenja carinskim organom predloži »plačilno deklaracijo«. Še prej mora izvoznik položiti varščino v višini 115 odstotkov zahtevanega nadomestila. Plačilna deklaracija mora vsebovati vse ključne podatke za določitev izvoznega nadomestila in natančen kraj skladiščenja. Ko je plačilna deklaracija sprejeta, je blago pod carinskim nadzorom in izvoznik ne more več prosto razpolagati z njim.

Sistem predfinanciranja je mogoč samo v carinskih skladiščih, ki imajo ustrezno dovoljenje s strani carinskih organov ter v sodelovanju z plačilno agencijo. Blago lahko ostane v carinskem skladišču ali prosti coni do izteka veljavnosti dovoljenja. Če

proizvodi ne potrebujejo izvoznega dovoljenja, je rok 60 dni od datuma sprejetja deklaracije. Blago je mogoče tudi prenesti na skladiščenje v drugo državo članico. V carinskem skladišču so dovoljeni tudi določeni postopki z blagom za ohranjanje njegovih lastnosti, vendar je potrebno preprečiti, da bi prišlo do spremembe porekla in ostalih pomembnih lastnosti blaga.

S ciljem zagotavljanja pravilnega poslovanja carinskega skladišča mora carinski urad izvajati naključne fizične preglede evidenc in skladiščenega blaga. V koledarskem letu mora carinski urad, v okviru katerega se izvaja postopek predfinanciranja, opraviti po oceni tveganja najmanj 2 odstotka naključnih fizičnih pregledov.

Skladiščenje blaga je zaključeno z izvozom. Izvozni postopek se opravi po pravilih izvoza SKP blaga, kar pomeni zlasti to, da mora izvoznik 24 ur pred začetkom natovarjanja vložiti predhodno obvestilo.

Postopek predfinanciranja je možen za proizvode iz naslednjih tržnih redov: olja in maščobe, mleko in mlečni izdelki, goveje in telečje meso, surovi tobak, sadje in zelenjava, sladkor, žita, prašičje meso, jajca, perutninsko meso, ribiški proizvodi, riž, predelani proizvodi iz sadja in zelenjave, vino.

7 UVOZNE TARIFNE KVOTE

Uvozna tarifna kvota je dovoljenje za uvoz po znižani carinski stopnji točno določenega blaga, določene količine in v točno določenem časovnem obdobju. Ko je ta kvota presežena, se blago še vedno lahko uvaža, vendar je zanj potrebno plačati carinske dajatve po polni carinski stopnji. Namen kvot je izvajanje preferencialnih in drugih tarifnih ukrepov. Osnovna podlaga za upravljanje kvot je Carinski zakonik Skupnosti, št. 2913/92, ki v 20. členu določa, da carinska tarifa Skupnosti obsega konvencionalne in avtonomne preferencialne ukrepe. Na podlagi teh ukrepov se za določeno blago carinske dajatve znižajo ali v celoti ukinejo. Nekateri ukrepi so količinsko omejeni v obliki kvot ali plafonov. Natančnejši predpisi za organizacijo upravljanja kvot so določeni v izvedbenih predpisih. Vsako posamezno kvoto upravlja določen predpis. Predpis določa številko kvote, tarifno oznako in opis blaga, ki ga kvota zajema, najvišjo količino za uvoz tega blaga v okviru kvote, obdobje veljavnosti, carinsko stopnjo v okviru kvote, državo oz. skupino držav na katere se kvota nanaša, potrebne dokumente za vložitev zahtevka. Podatki o kvotah so objavljeni na internetni strani EU in so javnega značaja. Dostopni so carinskim upravam kot tudi podjetjem za preverjanje stanja kvote, statusa kvote ipd. Številka kvote je šestmestna. Razdeljevanje kvot se v Evropski uniji vrši na dva načina: po prednostni obravnavi prispelih zahtevkov in po sistemu uvoznih dovoljenj.

Razdeljevanje po sistemu prednostne obravnave prispelih zahtevkov, ki se imenuje tudi sistem FCFS (first come – first served), upravlja Generalni direktorat za carine in davke (DG TAXUD/B5) v sodelovanju s carinskimi upravami držav članic EU. Sistem upravlja približno 750 kvot. Postopek črpanja tarifnih kvot je natančno predpisan in poteka na dveh nivojih:

- Nacionalni nivo (uvoznik – carinska uprava države članice). Uvoznik vloži EUL za sprostitev blaga v prost promet ter zahteva ugodnejšo obravnavo v okviru razpisane kvote (v polje 39 EUL vpiše št. kvote). Carinska izpostava preveri deklaracijo ter če izpolnjuje vse pogoje za zahtevano kvoto jo tudi sprejme. Carinski delavec, ki sprejme EUL z zahtevkom za črpanje kvote, je odgovoren, da takoj po faxu pošlje izvod EUL-a in priložene dokumentacije TARIC centru na Jesenice. S tem zagotovi uvozniku enakovredno obravnavanje na nivoju EU z ostalimi zahtevki, ki prispejo na enak datum.

- EU nivo (carinska uprava države članice – DG TAXUD/B5 v Bruslju). Nacionalni TARIC center zbira zahtevke iz izpostav jih še enkrat preverja ter po elektronski pošti posreduje v Bruselj Generalnemu Direktoratu za davke in carinsko unijo. Generalni Direktorat ponovno preverja upravičenost vseh zahtevkov iz cele EU ter enakovredno razdeljuje razpoložljivo kvoto med zahtevke z istim datumom.

Tukaj moram poudariti, da mora biti carinska kontrola vložene zahtevke temeljita in brez napak, kajti vsaka napaka lahko pripelje do zavrnitve zahtevka za kvoto. S tem

pa lahko povzročimo uvoznikom velike materialne stroške (povišanje dajatev, povišanje cen končnim izdelkom – nekonkurenčnost,...).

V primerih, ko veljajo za kmetijske proizvode preferencialni režimi na podlagi kvot, ki jih deli ARSKTRP, uporabljamo uvozno dovoljenje tudi za določitev kvote. Za preprečitev prekoračitve kvote uporabljamo preferencialne režime do količine, za katero je bilo izdano dovoljenje. Pri tem je dovoljena toleranca, ki je določena v 4. odstavku 8. člena uredbe št. 1291/00 (do 5% več ali manj), vendar se za preseženo količino v okviru tolerance ne upošteva preferencialna obravnava blaga in zanjo se ob uvozu plača polna carinska dajatev.

Če predpisi v določenih sektorjih zahtevajo posebna besedila, je v polju 24 dovoljenja navedeno besedilo v nacionalnem jeziku: » Preferencialni režimi, uporabljeni za količino, navedeno v polju 17 in 18 «.

Kadar se uporablja dovoljenja tudi za upravljanje tarifnih kvot, mora biti datum izteka roka veljavnosti dovoljenj pred datumom izteka kvote.

8 SKP UVOZNI POSTOPEK – CARINSKA KONTROLA

Uvozni SKP postopek lahko ločimo na grobo v dva dela. Uvoz blaga, ki je reguliran z uvoznimi dovoljenji ter uvoz, ki je reguliran s tarifnimi kvotami. Pri prvem je bistveno vprašanje ali se neko kmetijsko blago sme uvažati ter kateri so pogoji, da se lahko pridobijo uvozna dovoljenja. Drugi del pa je vezan na pridobivanje tarifnih kvot zaradi zmanjševanja uvoznih carinskih dajatev. Pri nadzoru obeh postopkov ima carinska uprava pomembno kontrolno nalogo.

Pri uvozu SKP blaga, za katero je predvideno uvozno dovoljenje mora carinski delavec preveriti ali se podatki v uvoznem dovoljenju ujemajo s podatki v EUL. Poleg tega je potrebno preveriti veljavnost dovoljenja ter če je na dovoljenju pečat organa (ARSKTRP), ki je dovoljenje izdal.

Pri pregledu uvoznega dovoljenja so pomembna zlasti naslednja polja:

- polje 4 ali 6: naveden je imetnik (polje 4) ali prevzemnik dovoljenja (polje 6); ista oseba mora biti navedena tudi v EUL, ne glede na obliko zastopanja,
- polje 12: v njem je vpisan datum veljavnosti dovoljenja, carinski delavec mora preveriti, če je dovoljenje še veljavno,
- polje 16: v njem je vpisana osemestna oz. v primerih SKP blaga dvanajstestna tarifna oznaka proizvoda, carinski delavec preveri, če se tarifni oznaki v dovoljenju in EUL-u ujemata,
- polje 17 in 18: v teh poljih je vpisana količina, za katero je bilo dovoljenje izdano. Pri odpisu količine je potrebno upoštevati še morebitno odobreno toleranco v polju 19.

Ko carinski organ ugotovi skladnost vseh podatkov iz EUL-a in uvoznega dovoljenja mora na zadnji strani dovoljenja odpisati količino uvoženega blaga. Odpis mora biti opravljen na predpisan način kajti pravilen odpis je pogoj, da dobi uvoznik povrnjeno varščino ob zaključenem uvoznem postopku.

Omeniti moram, da je to le na splošno opisan uvozni postopek SKP blaga, kajti vsak tržni red posebej ima svoje značilnosti in posebnosti, ki so podrobno opisane v sektorskih uredbah.

9 SKP IZVOZNI POSTOPEK – CARINSKA KONTROLA

Izvozni postopek SKP ima v primerjavi z rednim izvoznim postopkom nekaj posebnosti. Predvsem je ta posebnost opazna v strogo predpisanih načinih in vrstah pregledov blaga. EU namenja SKP veliko denarja, vendar pa se želi prepričati da je denar upravičeno porabljen. Zato je vzpostavljen raznolik sistem kontrol (predhodni fizični pregled, pregled zamenjave, naknadne kontrole). Pogoji, da se izplača izvozno nadomestilo je, da je izvozni postopek izveden po točno določenem postopku. SKP izvozni postopek poteka po naslednjih fazah:

- vložitev predhodnega obvestila,
- izbira deklaracije za predhodni fizični pregled blaga na osnovi analize tveganja,
- vložitev in sprejem izvozne deklaracije,
- izvedba predhodnega fizičnega pregleda,
- namestitvev carinskih oznak in prepustitev blaga v izvozni postopek,
- pregled zamenjave blaga ob fizičnem izstopu blaga iz EU,
- pošiljanje izvoda 1EUL in poročila na ARSKTRP,
- arhiviranje dokumentov.

9.1 Predhodno obvestilo

Za blago, ki se izvažajo po SKP, veljajo posebna pravila. Najbolj značilna posebnost izvoznega SKP postopka je vložitev predhodnega obvestila.

Pri krajevno pristojnemu carinskemu organu je potrebno vložiti predhodno obvestilo o pošiljki najmanj 24 ur pred pričetkom natovarjanja. Obvestilo mora biti v pisni obliki (po faksu ali na drug način). V te namene se običajno uporablja oblika EUL obrazca. Dopustne so tudi druge oblike, vendar morajo vsebovati predpisane podatke. Predhodno obvestilo mora vsebovati vse informacije, ki so znane od trenutka oddaje obvestila, vključno z informacijami, potrebnimi za analizo tveganja.

Predpisane informacije (Uradni list RS, št.87/2005), ki jih mora vsebovati predhodno obvestilo, so sledeče:

- Ime in priimek oz. naziv ter popoln naslov oz. sedež pošiljatelja/izvoznika blaga,
- davčna številka,
- namembna država,
- šifra sektorja,
- število tovorkov in natančen opis blaga,
- tarifna oznaka,
- bruto in neto masa v kg,
- znesek izvoznega nadomestila,
- kraj in datum, ime in priimek ter podpis izvoznika/deklaranta.

Poleg zgoraj navedenega mora biti v predhodnem obvestilu razločno zapisano še:

- natančna ura in datum začetka in konca natovarjanja,
- kraj (natančen naslov, lokacija) natovarjanja.

Carinski delavec mora nemudoma vnesti obvestilo v evidenco predhodnih obvestil, dodeljeno evidenčno številko pa mora sporočiti izvozniku. Izvoznik mora vpisati dodeljeno številko predhodnega obvestila v polje 44 izvoznega EUL-a. V primeru, da predhodno obvestilo ne vsebuje vseh zahtevanih informacij, carinski urad pozove izvoznika, da najkasneje do vložitve carinske deklaracije pisno dopolni obvestilo z manjkajočimi informacijami. Če tega ne stori, se predhodno obvestilo šteje za neveljavno, izvozniku pa ostane možnost izvoza blaga po običajnem postopku.

V primeru, da je predhodno obvestilo poslano prepozno, se carinsko deklaracijo zavrne, izvozniku pa se določi nov 24 urni rok. Carinski urad o tem napiše zaznamek v zavrnjeno predhodno obvestilo, ga priloži novemu ter to dejstvo upošteva pri analizi tveganja. Seveda ima izvoznik možnost izvoza blaga po običajnem postopku, pri čemer ne more dobiti izvoznih nadomestil. Ob sprejemu carinske deklaracije mora carinski delavec preveriti, če se podatki z deklaracije ujemajo s podatki v predhodnem obvestilu. V primeru večjih razlik med dokumentoma (npr. napačna razvrstitev blaga po tarifi) je potrebno obvezno opraviti predhodni fizični pregled. Dopustna je tudi sprememba časa natovarjanja za nekaj ur, če so npr. razlogi za to spremembo težave v proizvodnji ali transportu oz. za te razloge ni neposredno odgovoren izvoznik. O spremembi obvesti izvoznik pristojni carinski organ, ki mora to spremembo prejeti in potrditi preden poteče 24 urni rok. V primeru nakladanja blaga v več različnih skladiščih se vloži eno predhodno obvestilo za celotno pošiljko 24 ur pred začetkom prvega natovarjanja. Za vsako lokacijo je potrebno navesti čas in kraj nakladanja.

Podatki v predhodnem obvestilu so namenjeni analizi tveganja. Na podlagi analize tveganja, ki mora biti opravljena v skladu z navodilom, se carinski delavec odloči ali bo opravil predhodni fizični pregled.

9.2 Analiza tveganja

Po prejemu predhodnega obvestila se mora carinski urad na podlagi analize tveganja odločiti, ali bo pristopil k predhodnem fizičnemu pregledu blaga. Namen analize tveganja je usmeriti fizične preglede na blago, posameznike, pravne osebe in sektorje, ki predstavljajo največjo možnost tveganja.

Predhodni fizični pregled se mora opraviti pri vsaki prvi izvozni deklaraciji v letu. Če država članica ne izvaja analize tveganja, morajo fizični pregledi zajeti reprezentativni vzorec najmanj 5 % izvoznih deklaracij (uredba EU št.386/90) po posameznih proizvodnih sektorjih v koledarskem letu na vsakem carinskem uradu, kjer se izvažata SKP blago.

Tabela 9.1: Zahtevani odstotki pregledov in ocena tveganja po proizvodnih sektorjih za leto 2004

	Proizvodni sektor	Zahtevani % pregledov	Ocena tveganja
A	Žita in riž	2%	nizko
B	Teletina in govedina	3%	srednje
C	Svinjsko meso	3%	srednje
D	Perutninsko meso	3%	srednje
E	Jajca	3%	srednje
F	Mleko in mlečni izdelki	8% globalna stopnja	visoko
G	Sadje in zelenjava	3%	srednje
H	Proizvodi iz sadja in zelenjave	2%	nizko
I	Oljčno olje	2%	nizko
J	Sladkor in izdelki iz sladkorja	3%	srednje
K	Vino	3%	srednje
L	Proizvodi, ki niso zajeti v prilogi 1	0,5%	

Vir: CURS, Navodilo o izvajanju izvoznega postopka za blago SKP, št. 12/2004

Kadar se opravlja fizične preglede po analizi tveganja, se 5 % stopnjo na posamezni sektor lahko nadomesti s 5 % splošno stopnjo za vse sektorje. V tem primeru mora biti opravljen fizični pregled pri 2 % izvoznih deklaracij na proizvodni sektor. Pri izračunu minimalne stopnje pregledov, ki jih je treba opraviti, se ne upošteva izvoznih deklaracij, ki se nanašajo na male količine, ki ne presegajo 5000 kg žit in riža, 1000 kg sadja in zelenjave ter proizvodov, ki niso navedeni v prilogi I k Pogodbi, 500 kg drugih proizvodov ali za zneske nadomestil, nižje od 200 EUR.

Sprejem odločitve o opravljanju predhodnega fizičnega pregleda izvedemo na podlagi skupne ocene tveganja, ocene tveganja tarifne oznake, ocene tveganja proizvodnega sektorja, odstotka opravljenih pregledov na proizvodni sektor in skupnega odstotka pregledov.

Skupna ocena tveganja se giblje od najnižje 0 pa do najvišje 100. Izračuna se avtomatično na podlagi predhodno vnesenih podatkov. V relacijski podatkovni zbirki,

se nahajajo podatki, ki omogočajo avtomatičen izračun skupne ocene tveganja. Programski modul avtomatično sešteje oceno tveganja iz vnaprej pripravljenih tabel.

Skupna ocena tveganja je seštevek ocen za sledeče kazalce:

- tarifno oznako (ocena tveganja za tarifno oznako gre od 0 do 40), podatek nam prikaže, kako tvegana je določena tarifna oznaka glede na proizvodni sektor, v katerega se uvršča,
- znesek izvoznega nadomestila (ocena tveganja zanj se giblje od 0 do 20),
- izvoznika (ocena tveganja za izvoznika se giblje od 0 do 30),
- namembno državo (ocena se giblje od 0 do 10).

9.3 Sprejem izvozne deklaracije

Vsaki izvozni deklaraciji za SKP proizvode mora biti poleg ostalih običajnih prilog priloženo tudi izvozno dovoljenje, razen za izjeme, predpisane v uredbi št. 1291/00, ter za proizvode izven priloge 1.

Pri pristojnem carinskem uradu vloži izvoznik carinsko prijavo na izvodih 1-3 obrazca EUL pred iztekom 24 urnega roka. Vsaka izvozna deklaracija mora biti natančno pregledana. Carinski delavec mora obvezno preveriti usklajenost podatkov v EUL z vsemi prilogami ter to potrditi s svojim podpisom in žigom. Če se carinski organ ne odloči za opravljanje fizičnega pregleda, lahko dovoli nakladanje blaga pred potekom 24 urnega roka.

Izvod 1 EUL je eden ključnih dokumentov za izplačilo izvoznih nadomestil. Carinski organ takoj po potrditvi pošlje izvornik izvoda 1 EUL na ARSKTRP.

Izvod 2 EUL se arhivira na carinskem uradu, kjer je bila sprejeta deklaracija.

Izvod 3 EUL se vrne izvozniku. Izviren in prostoročen podpis deklaranta mora biti na izvodu EUL 1 in 2.

Izvoz blaga po SKP zahteva poleg osnovnih podatkov na EUL vpis še ostalih podatkov, ki služijo za izračun nadomestila:

- za kmetijske proizvode iz priloge 1: poimenovanje proizvoda v skladu z nomenklaturo za izvozna nadomestila ter tarifno oznako nomenklature za nadomestila, če je potrebno tudi sestavo proizvodov, neto maso oz. količino v enoti mere, ki se uporablja za izračun nadomestila,
- v primeru blaga se uporablja določbe uredbe EU št. 1520/00, zlasti 16. člena, kar pomeni, da morajo biti na deklaraciji specificirane osnovne surovine blaga.

Na EUL je potrebno izpolniti specifično polje 13, ki je rezervirano za SKP, z oznako (številka izvoznika, pod katero je registriran na ARSKTRP), kar bo razlikovalo SKP deklaracijo od običajne izvozne. V polje 44 se vpiše še vse dodatne priložene listine in podatke specifične za SKP postopek (št. predhodnega obvestila, št. izvoznega dovoljenja, št. kontrolnega izvoda T5, znesek izvoznega nadomestila...). Poleg teh je

pomembna izpolnitev še drugega podpolja polja 37 EUL kamor se vpisujejo različne šifre (E51, E52, E53, E61, E63, E71), glede na vrsto proizvodov, količino in obveznost predložitve dovoljenj. Posebnost postopka SKP je še vpis 12-mestne tarifne oznake (običajno je 8-mestna), ki mora biti v skladu z nomenklaturo za izvozna nadomestila in je ključnega pomena za določitev višine nadomestila glede na sestavo blaga.

Potrjevanje izvozne deklaracije je pomembna faza v SKP postopku. Carinski organ sprejme izvozno deklaracijo, v kateri je navedeno, da bo vložen zahtevek za izplačilo nadomestila.

V polje A EUL-a mora carinski delavec, ki sprejme deklaracijo, vpisati datum sprejema, odtisniti žig in se podpisati. Žig ne sme pokriti nobenega od vpisanih podatkov. Datum potrditve deklaracije mora biti jasno vpisan, saj ta datum določa:

- veljavno stopnjo nadomestila, če le ta ni vnaprej določena,
- morebitne prilagoditve stopnje nadomestila, če je določena vnaprej,
- količino, vrsto in lastnosti izvoženega proizvoda.

9.4 Predhodni fizični pregled blaga

Predhodni fizični pregledi SKP blaga se izvaja v skladu z uredbami št. 386/89, 2090/02 ter drugimi uredbami, ki določajo posebna pravila za izvajanje sistema izvoznih nadomestil. Odločitev o opravljanju predhodnega fizičnega pregleda se izvede na podlagi skupne ocene tveganja, oz. je pogojena z doseganjem zahtevane stopnje pregledov.

Globalna stopnja pri visokem tveganju predstavlja število predhodnih fizičnih pregledov, ki jih je potrebno opraviti v proizvodnih sektorjih z visokim tveganjem, da se doseže splošna stopnja 5 odstotkov. Globalna stopnja 8 odstotkov je izračunana glede na slovensko povprečje, ter je po posameznih izpostavah odvisna od števila opravljenih predhodnih fizičnih pregledov v proizvodnih sektorjih z nizkim in srednjim tveganjem. Kasneje je predviden izračun globalne stopnje na podlagi preteklih statističnih podatkov za vsako izpostavo posebej.

V primeru, da še ni doseženo določeno število pregledov oz. je le-to pod določeno stopnjo, je potrebno izvesti predhodni fizični pregled. V kolikor pa je število pregledov nad zahtevano stopnjo, se sprejme odločitev za pregled na podlagi skupne ocene tveganja. Pri izjemnih primerih (sum goljufije) je potrebno obvezno opraviti predhodni fizični pregled ne glede na rezultate analize tveganja. Navedeno je potrebno tudi označiti v poročilu o predhodnem fizičnem pregledu.

Ko izpostava dobi letno manj kot 20 izvoznih deklaracij na proizvodni sektor, mora letno opraviti vsaj en predhodni fizični pregled na proizvodni sektor. Ta zahteva ne velja, kadar izpostava na podlagi analize tveganja ni opravila pregleda prvih dveh deklaracij in pozneje v tem proizvodnem sektorju ni bilo nobenega izvoza več.

Fizični pregledi morajo biti taki, da zagotavljajo dejansko fizično preverjanje deklariranega blaga, za katerega bodo izplačana izvozna nadomestila. Pristojni carinski urad mora imeti možnost fizičnega pregleda blaga in ugotavljanja istovetnosti pri prevozu do urada izstopa iz carinskega območja Skupnosti. Carinski delavec, ki izbere blago za pregled, ne sme opravljati fizičnega pregleda. Če je možno, opravljata pregled dva carinska delavca. Carinski delavec mora ohraniti v tajnosti kraj, na katerem bo opravljal pregled blaga. Kadar carinski delavec začne pregled pred iztekom roka natovarjanja, blago pa je že naloženo, mora le to biti razporejeno tako, da omogoča fizični pregled. V nasprotnem primeru je potrebno blago ponovno razložiti.

Faze predhodnega fizičnega pregleda so sledeče:

- po prejemu predhodnem obvestilu izbira deklaracije za pregled na osnovi analize tveganja,
- sprejem izvozne deklaracije za blago SKP,
- carinski delavec nenapovedano ob uri natovarjanja obišče kraj natovarjanja in začne s pregledom,
- pregled se opravi v skladu z metodologijo fizičnih pregledov in zajema vse dejavnike, ki so predpisani v uredbi EU, št. 2090/02,
- po opravljenem pregledu carinski delavec napiše poročilo o fizičnem pregledu, ki ga podpišejo še predstavnik podjetja in vsi prisotni inšpektorji (VURS, sanitarni, zdravstveni)
- carinski delavec namesti carinske oznake na prevozno sredstvo in prepusti blago.

Obveznost izvoznika pri predhodnem fizičnem pregledu je, da zagotovi prisotnost blaga in prevoznega sredstva ob napovedanem času na napovedanem kraju. Če se le-ta ne nahajata na napovedanem kraju, se pregled ne izvrši, deklaracija pa se šteje za umaknjeno. O dogodku je potrebno napisati poročilo, ki se pošlje oddelku za SKP na GCU. Blago namenjeno izvozu po SKP, mora biti do začetka natovarjanja fizično ločeno od drugega blaga ter mora biti jasno označeno ali prepoznavno. Dovolj je, da je izpolnjen eden od teh pogojev. Fizična ločitev blaga je pomembna zato, da lahko carinski delavec, ki opravlja pregled na osnovi izvozne deklaracije, ugotovi istovetnost blaga ter tako loči to pošiljko od naslednje pošiljke.

V primeru, da izvoznik ne zagotovi ločljivosti blaga, se pregled ne izvrši in se izvozna deklaracija šteje za umaknjeno. Pri pregledu blaga mora biti prisoten tudi predstavnik podjetja, katerega se obvesti o pregledu šele, ko carinski delavec prispe na kraj natovarjanja. Carinski delavec seznanja predstavnika podjetja o samem nadaljnjem poteku pregleda. Predstavnik podjetja je dolžan nuditi carinskemu delavcu ustrezno pomoč ter sodelovati pri pregledu (npr. odpreti paket, pomagati pri tehtanju, merjenju...). Če predstavnik podjetja odkloni sodelovanje oz. pomoč, se to zapiše v poročilo.

9.4.1 Izvajanje predhodnega fizičnega pregleda

Po sprejetju carinske deklaracije oz. po končanih carinskih formalnostih pristopimo k fizičnemu pregledu blaga. Ta pomeni ugotavljanje istovetnosti blaga oz. ali se blago, predloženo v deklaraciji, ujema v količini, vrsti in lastnostih.

Pregled poteka po naslednjih fazah:

- kontrola količine blaga,
- kontrola vrste in kakovosti blaga,
- jemanje vzorcev.

Pri samem pregledu carinski delavec sledi predpisani metodologiji za posamezno blago. Med pregledom si carinski delavec zapisuje vse ugotovitve.

Kontrola količine blaga

Ta kontrola zajema preverjanje, ali se dejanska neto teža blaga ujema z deklarirano v izvozni deklaraciji in ali se deklarirana količina prilega v prevozno sredstvo. V poročilu o opravljenem pregledu je potrebno natančno opisati, kako je bila ugotovljena količina blaga (npr. štetje tovorkov, tehtanje). Pred tehtanjem mora carinski delavec preveriti, ali je tehtnica verificirana, uravnotežena (kalibrirana) s strani pooblaščenega organa ter če je ta verifikacija še veljavna. V nasprotnem primeru je tehtanje neveljavno.

Pakirano blago

Vrsto, lastnosti in težo se pregleduje na podlagi naključne reprezentativne izbire. V primeru, ko izvoznik uporablja palete, na katerih so naloženi kartoni, sodi, pločevinke itd., carinski delavec izbere naključne palete in pregleda, ali je prijavljeno število kartonov, sodov itd. točno. Pojem reprezentativno pomeni, da so izbrane palete identične ostalim. Pri tem je potrebno paziti, da se ne izbere vedno najbolj dostopne palete. Iz teh palet se nato izbere reprezentativno število kartonov, pregleda se njihovo vsebino ter se na podlagi tega ugotovi skladnost med dejanskim in deklariranim blagom. Pri pakiranem blagu se preveri težo na sledeč način:

- stehta se proizvod skupaj z embalažo,
- stehta se prazno embalažo,
- izračuna se neto težo,
- neto težo ene enote se pomnoži z vsemi enotami pošiljke (skupna neto teža),
- preveri se specifikirano težo, navedeno na embalaži.

Tabela 9.2: Priporočila za tehtanje:

Število paketov v pošiljki	Minimalno število tehtanj
Do 20	3
100	5
1000	10
Nad 1000	20

Vir: CURS, Navodilo o izvajanju izvoznega postopka za blago SKP, št. 12/2004

Razsuti tovor

Pri tej vrsti tovara, ko izvoznik uporablja hermetično zaprte sisteme za natovarjanje in tehtanje blaga, carinski delavec preveri, če se dejansko stanje, ugotovljeno s tehtanjem, ujema z deklarirano količino v izvozni deklaraciji.

Carinski delavec obenem preveri še:

- da sistemi natovarjanja in tehtanja ne omogočajo preusmeritve blaga v zaprtih tokokrogih,
- da so sistemi kalibrirani in imajo veljavno verifikacijo,
- da je stehtan tovor tudi dejansko naložen na določeno prevozno sredstvo,
- da se podatki v potrdilih in evidencah ujemajo s podatki v dokumentih o natovarjanju.

Preverjanje vrste in kakovosti blaga

Pri izvozu blaga je potrebno poleg količine preveriti tudi vrsto blaga, tarifno oznako iz kombinirane nomenklature (proizvodi izven priloge 1) in primernost tržne kakovosti. Carinski delavec ugotovi pravilnost uvrščanja blaga tako, da vzame vzorec blaga in ga pošlje na analizo. Pri izdelkih zunaj priloge 1 lahko carinski delavec predpostavi, da je sestava blaga pravilna, če se opis in vsebina, navedena na neposrednem pakiranju, ujemata s podatki v izvozni deklaraciji.

Blago je primerne tržne kakovosti, če se v običajnih pogojih lahko prodaja na območju Skupnosti z opisom, ki je naveden v zahtevku za nadomestilo in če so proizvodi namenjeni za prehrano ljudi, njihova uporaba za ta namen ni neprimerna ali bistveno slabša zaradi njihove lastnosti ali stanja. Blago mora biti primerne tržne kakovosti, dokler ne zapusti ozemlja Skupnosti oz. dokler ne doseže namembne države. Pakirano blago je primerne tržne kakovosti, če je embalaža nepoškodovana, iz nje pa je razvidno, da rok uporabe ni pretekel in tudi ne bo, preden bo blago zapustilo ozemlje Skupnosti. V primeru, da blago ni primerne tržne kakovosti, se zanj izvozno nadomestilo ne izplača. Pregled pakiranih živil se opravi tako, da se določeno število

enot odpre ter vizualno pregleda, povoha in otipa, preveri se datum proizvodnje, rok uporabe in kopije drugih priloženih potrdil (veterinarske deklaracije). Ti podatki oz. ugotovitve se vpišejo v poročilo o pregledu blaga. V poročilu mora biti tudi specificirano, kako se je določila vrsta in kakovost blaga ter ali so bili vzeti vzorci blaga za analizo. Pri izvozu nepakiranega blaga je potrebno preveriti ali imajo živila ustrezno barvo ter vonj in so brez primesi. Ob vsakem sumu na neustrezno kakovost je potrebno odvzeti vzorce ter zaprositi za mnenje pristojne službe.

Izvozno nadomestilo se ne izplača za proizvode, ki presegajo najvišjo stopnjo radioaktivnosti, ki je dovoljena po zakonodaji Skupnosti.

Poleg kontrole vrste, teže in kakovosti blaga se lahko opravijo še druge vrste kontrol, s ciljem ugotovitve pravilnosti razvrščanja in ustreznosti blaga. Te vrste kontrol so npr. kontrola serijskih števil, proizvodnih števil, kontrola porekla blaga... Pri tem je pomembno, da je carinski delavec, ki opravlja navedene kontrole, ustrezno seznanjen z zahtevami za izvajanje določenih kontrol, ki izhajajo iz posameznih izvedbenih uredb za posamezen živilski sektor.

Jemanje vzorcev

Za ugotavljanje pravilnega uvrščanja blaga oz. sumu o pravilnosti uvrstitve blaga v kombinirano nomenklaturu, se vzame vzorec. V nekaterih primerih je odvzem vzorca obvezen. Pravilno jemanje vzorcev je izredno pomembno, kajti z analizo vzorca se določa natančna uvrstitev v nomenklaturu za izvozna nadomestila. Pri jemanju vzorcev je potrebno paziti na higieno in na to, da se v čim manjši meri poškoduje celotno pošiljko. Kjer je le mogoče, je priporočljivo, da vzorec blaga odvzame predstavnik podjetja pod neposrednim nadzorom carinskega delavca. Kadar se iz pošiljke odvzame vzorce, lahko izvoznik dopolni pošiljko z identičnim blagom, tako da je pošiljka popolna. Pri jemanju vzorcev je treba zagotoviti, da so homogeni in reprezentativni, to pa pomeni, da morajo imeti vzorci praškov, soli, tekočin, past sorazmerno enake sestavine kot celotna pošiljka. Za blago takšnih vrst je nujno, da se pred odvzemom vzorcev pretrese embalažo oz. premeša blago in vzame vzorec iz različnih plasti v embalaži. Carinski delavec odvzame tri vzorce. Enega pošlje v carinski laboratorij, drugega shrani za kasnejšo analizo, tretjega izroči izvozniku. Referenčni vzorec se shrani v prostorih carinskega urada ali v izrednih primerih v prostorih izvoznika, če je treba vzorec hraniti pod posebnimi pogoji (npr. zmrznjen, ohlajen..). V takem primeru mora carinski delavec označiti vzorec s carinsko oznako tako, da ni možna zamenjava in da vzorec ostane pod carinskim nadzorom. Vzorce je potrebno poslati v čim krajšem času in na predpisan način (zmrznjeni, ohlajeni) carinskemu laboratoriju na Generalni carinski urad. Carinski laboratorij vzorce analizira in pošlje rezultate analize na ARSKTRP. Izvod rezultata, ki ga prejme carinski urad, se priloži poročilu o kontroli.

Druge vrste kontrol

Poleg kontrole vrste, teže in kakovosti blaga obstajajo še druge vrste kontrol, ki se jih opravlja v okviru predhodnega fizičnega pregleda. To so npr. kontrola porekla, serijskih in proizvodnih števil, razširjena kontrola dokumentacije... Pri tem je pomembno, da je carinski delavec, ki opravlja navedeno kontrolo, dobro seznanjen z zahtevami in metodami za opravljanje kontrol.

Kontrola porekla blaga

Samo za proizvode, ki so bili v celoti pridobljeni, zadostno predelani ali obdelani v Skupnosti, se lahko zahtevajo izvozna nadomestila. Posebni pogoji za poreklo so zapisani v določbah o skupnih tržnih ureditvah (sektorske uredbe in podrobni izvedbeni predpisi za posamezni živilski sektor) za posamezne skupine živil ali celo živalske proizvode. Poreklo v državah članicah Skupnosti se običajno kontrolira naknadno. Med samim fizičnim pregledom se načeloma zaupa navedbam v izvozni deklaraciji.

Preverjanje veterinarskih oznak na kartonih govedine, teletine in svinjine

Uredbi komisije EU, št. 450/2000 in 721/2000, zahtevata, da so govedina, teletina in svinjina opremljene z veterinarsko oznako. Pri pregledu je potrebno preveriti prisotnost teh oznak in to zabeležiti v poročilo o fizičnem pregledu. Ta zahteva se nanaša na ohlajeno ali zamrznjeno meso, mleto meso, mesne pripravke in mesne izdelke. Če ni ustreznih oznak, se to vpiše kot nepravilnost.

Zaključek fizičnega pregleda

Carinski delavec, ki je opravil fizični pregled blaga, pripravi podrobno poročilo o opravljenem pregledu na predpisanem obrazcu in v skladu z navodili. V poročilu o pregledu mora biti navedena tudi številka EUL. Po opravljenem pregledu carinski delavec še enkrat preveri, ali se vse ugotovitve pri pregledu ujemajo z deklariranim stanjem. Če je pregled opravljalo več carinskih delavcev, mora biti to navedeno v poročilu, prav tako morajo biti vse opombe, dane med pregledom, podpisane. Ko je carinsko poročilo napisano, popravki niso možni tudi če to zahteva izvoznik. Izvoznik lahko svoje pripombe poda pisno in jih naslovi na ARSKTRP. Originalni izvod poročila se hrani na carinskem uradu izvoza, dve overjeni kopiji (s strani carinskega urada) pa se pošlje na oddelek za SKP pri GCU.

Carinskemu poročilu je potrebno priložiti kopijo EUL (original vzame voznik), kopijo predhodnega obvestila ter rezultate analize.

Carinski urad je dolžan voditi statistiko vseh SKP izvoznih deklaracij ne glede na to, ali je bil izveden fizični pregled ali ne, obenem je tudi odgovoren za doseganje najmanjšega števila pregledov.

Notranja kontrola kakovosti poročila

Pred pošiljanjem poročila na oddelek za SKP je potrebno opraviti kontrolo kakovosti za celotno poročilo, vse priloge in dokumente. Ta kontrola je namenjena odkritju morebitnih napak in pomanjkljivosti. Kontrolo opravi vodja carinske izpostave ali pa določi delavca, ki bo opravil navedeno kontrolo. Carinski delavec, ki je opravljal fizični pregled, ne more obenem opraviti tudi notranje kontrole kakovosti. Pregledano poročilo podpiše delavec, ki je opravil notranjo kontrolo kakovosti.

9.4.2 Nameščanje carinskih oznak

Proizvodi, ki so upravičeni do izvoznega nadomestila morajo biti pod carinskim nadzorom dokler ne zapustijo carinskega območja Skupnosti (uredba EU št. 800/99, 5.čl.). Zaradi zagotovitve istovetnosti blaga in zmanjšanja možnosti goljufivih manipulacij z blagom, se na prevozno sredstvo ali embalažo namesti carinsko oznako.

Prevozna sredstva, ki prevažajo blago po SKP, morajo biti opremljena tako, da je na njih možno namestiti carinske oznake. V primerih, ko to ni mogoče, je izjemoma možno namestiti carinsko oznako na vsako posamezno enoto embalaže.

Prevozna sredstva so primerna za namestitev carinskih oznak, če:

- je mogoča enostavna in učinkovita namestitev carinskih oznak,
- so narejena tako, da ni mogoče odvzeti ali dodati blaga, ne da bi ostale vidne sledi posega ali brez poškodb carinskih oznak,
- v prevoznih sredstvih ni skritih prostorov, kamor bi bilo mogoče skriti blago,
- imajo carinski organi pri kontroli enostaven dostop do tovornih prostorov.

Carinski delavec mora pred sprostitvijo blaga v izvozni postopek obvezno preveriti primernost prevoznega sredstva za namestitev carinskih oznak. V primeru, ko je možno na enostaven način zagotoviti istovetnost blaga na podlagi poimenovanja blaga, carinskih oznak ni potrebno namestiti.

Carinske oznake se namestijo po končanem fizičnem pregledu blaga. Obstajati mora razlika med oznakami, ki jih namesti carinski urad, in oznakami, ki jih namesti pooblaščen izvoznik. To je pomembno pri pregledu zamenjave, ki ga je potrebno opraviti na izstopnem carinskem uradu. V primeru, ko je bil opravljen fizični pregled blaga, namesti carinski delavec carinsko oznako takoj na prevozno sredstvo. V primeru ko fizični pregled ni bil opravljen in podjetje nima statusa pooblaščenega izvoznika, mora biti pošiljka po končanem nakladanju predložena pristojnemu carinskemu organu, ki namesti oznake.

V skladu z uredbo EU št. 800/99 mora pošiljka v nespremenjenem stanju zapustiti carinsko območje Skupnosti v 60 dneh po sprejetju izvozne deklaracije, saj se v nasprotnem primeru ne izplačajo izvoznega nadomestila.

9.5 Pošiljanje dokumentacije

Kadar se izvozi SKP blago brez predhodnega fizičnega pregleda, mora carinski urad dnevno poslati vse izvode 1 EUL, s katerimi je bilo izvozno blago ocarinjeno, na Generalni carinski urad (oddelek za SKP). Oddelek za SKP dokumentacijo pregleda in če ni nepravilnosti pošlje naprej na ARSKTRP.

V primeru predhodnega fizičnega pregleda brez jemanja vzorcev se poleg lista 1 EUL pošlje še dve overjeni kopiji poročil o predhodnem fizičnem pregledu. Originalno poročilo o predhodnem fizičnem pregledu pa se hrani v carinskem uradu.

Kadar pri predhodnem fizičnem pregledu odvzamemo vzorce, se poleg lista 1 EUL pošlje še dve overjeni kopiji poročil o predhodnem fizičnem pregledu in kopijo zapisnika o jemanju vzorcev. Originalno poročilo o predhodnem fizičnem pregledu se hrani na carinskem uradu.

Oddelek za SKP poročilo pregleda, počaka na rezultate laboratorijske analize, nato vso dokumentacijo pošlje na ARSKTRP.

9.6 Pregled zamenjave blaga pri izstopu iz EU

Pri fizičnem izstopu blaga iz EU je v določenih primerih potrebno opraviti še pregled zamenjave blaga. Pregled se opravlja na izstopnem carinskem uradu v primerih, ko sta izvozni in izstopni carinski organ različna. Njihov glavni njihov namen je zagotoviti, da kakovost in količina blaga ustrezata navedbam v dokumentih, ki spremljajo blago od kraja nakladanja do kraja izstopa iz EU. Pregled zamenjave se opravi za vse pošiljke blaga, kadar na prevozna sredstva ali embalažo, v kateri se blago prevaža, niso bile nameščene carinske oznake v izvoznem carinskem uradu. Znani sta dve vrsti pregledov zamenjave blaga:

Običajni pregled zamenjave blaga se opravi, kadar je na prevoznem sredstvu ali embalaži pritrjena oznaka pooblaščenega izvoznika, oziroma na prevoznem sredstvu ali embalaži ni nameščenih carinskih oznak. Ta opustitev namestitve carinskih oznak mora biti odobrena (uredba ES št.2454/93, 357 čl.), ker je blago možno lažje prepoznati (npr. majhne količine, žive živali,...).

Posebni pregled zamenjave blaga se opravi, kadar so bile odstranjene oznake brez carinskega nadzora, kadar so bile oznake poškodovane in kadar ni nameščenih oznak oziroma ni oprostitev od namestitve oznak.

Za pregled zamenjave blaga se carinski delavec odloči na podlagi predhodno opravljene analize tveganja. Ocenijo se tveganja proizvodnega sektorja, tveganja carinskih oznak in tveganja glede prevoznika. Največje možno število točk je 12. Kadar je seštevek ocene do vključno 9 točk, se opravi zgolj običajen vizualni pregled zamenjave. Če pa je seštevek večji od 9 točk je potrebno opraviti posebni pregled zamenjave, ki je smiselno enak predhodnim fizičnim pregledom (uredba ES št.2090/2002, 5.čl.).

Carinski urad izstopa mora zagotoviti, da se pregledi zamenjave blaga izvajajo dosledno in v skladu s predpisi. Potrebno je zagotoviti, da je izpolnjen pogoj ki pravi, da število pregledov zamenjave, opravljenih vsako koledarsko leto, ne sme biti manjše od števila dni, v katerih proizvodi, ki izpolnjujejo pogoje za izvozno nadomestilo, zapustijo ozemlje Skupnosti preko zadevnega carinskega urada izstopa, kar pomeni:

- če blago zapušča ozemlje Skupnosti preko določenega carinskega urada izstopa vsak dan v letu, mora biti v koledarskem letu opravljenih najmanj 365 pregledov zamenjave blaga,

- če blago zapušča ozemlje Skupnosti preko določenega carinskega urada izstopa v npr. 180 dnevih v letu, mora biti opravljenih najmanj 180 pregledov zamenjave. Pregledov zamenjave ni potrebno opravljati vsakodnevno, vendar v nobenem trenutku ne sme biti število pregledov manjše od števila dni (NAVODILO CURS 12/2004).

9.6.1 Izvajanje pregleda zamenjave

Sam postopek pri izstopu SKP blaga poteka v več fazah. Najprej mora carinski delavec opraviti vse predpisane postopke v skladu z carinskim zakonikom skupnosti, nato pa še po posebnih uredbah in predpisih za izvoz blaga po SKP. Izvozni postopek za SKP blago izgleda v praksi tako, da carinski delavec najprej pregleda dokumente, ki spremljajo blago (EUL, T5, trošarinski dokument), te dokumente vpiše v ustrezne evidence ter preveri, če je v dokumentih vpisana carinska oznaka. Nato carinski delavec preveri, če so na vozilu oz. blagu dejansko nameščene carinske oznake, kot so navedene v spremljajoči dokumentaciji. Če so carinske oznake nameščene, preveri, ali niso mogoče poškodovane, ustreznost njihove namestitve in možnost dostopa do blaga brez poškodb le teh. V primeru ustrezne namestitve in nepoškodovanosti oznak se sprosti blago. Kadar se ne odloči za pregled, v evidence vpiše, da pregled ni bil opravljen.

V primeru poškodovanosti oznak se na podlagi analize tveganja odloči za pregled zamenjave blaga (običajni ali posebni), ter o tem napiše poročilo.

Pregled zamenjave blaga se opravi tako, da se primerja dejansko stanje blaga s tistim navedenim na spremljajoči carinski dokumentaciji carinskega urada izvoza. Če je na vozilu ali embalaži nameščena oznaka, je potrebno preveriti njeno identiteto in nepoškodovanost. V primeru, da je uporabljena veterinarska oznaka ali oznaka na zahtevo tretje države, se pregled zamenjave opravi samo v primeru suma goljufije. V takšnem primeru kontrole mora veterinarski inšpektor ponovno namestiti veterinarsko oznako. V primeru suma nepravilnosti se opravi popolno kontrolo; blago je potrebno v celoti ali deloma razložiti s prevoznega sredstva. Če se ugotovi, da pravila za pridobitev izvoznih nadomestil niso bila spoštovana, carinski urad izstopa vpiše v obrazec T5 nepravilnosti in zaznamek »zahteva za uporabo čl. 10 uredbe ES št. 2090/2002«. Sledi identifikacija carinskega urada izstopa. Na podlagi tega zaznamka ARSKTRP naknadno obvesti carinski organ o ustreznem ukrepanju. Carinski organ izstopa dostavi navedeno

obvestilo Generalnemu carinskemu uradu (oddelek za SKP). Ti podatki kasneje služijo pri analizi tveganja. Ko carinski delavec konča pregled, napiše poročilo o pregledu zamenjave (v prilogi). Izvirnik se shrani v carinskem uradu izstopa, eno overjeno kopijo pa se pošlje Oddelku za SKP, katera ga naknadno dostavi ARSKTRP.

Vzorec za analizo se odvzame samo takrat, ko carinski urad izstopa ne more vizualno in s pomočjo informacij na embalaži in v spremljajoči dokumentaciji ugotoviti, če se blago ujema z navedbami v dokumentih. V takem primeru se v kontrolni obrazec T5 vpiše opombo »odvzet vzorec«. Blago se sprostí, potrjeni kontrolni izvod T5 pa carinski organ izstopa zadrži do prejema rezultatov analize. Po prejemu rezultatov analize, se v T5 vpiše zaznamek »rezultat analize ustreza«, če pa se ugotovi neskladje, se v T5 napiše dejanske ugotovitve analize.

Primer poročila zamenjave blaga:

Poročilo o kontroli: Na prevoznem sredstvu, registrskih oznak XXXXX/ YYYYYY, so bile nameščene oznake pooblaščenega izvoznika št xy. Glede na oceno tveganja (skupna ocena tveganja 9) smo se odločili, da opravimo običajni pregled zamenjave blaga. Preverili smo dokumentarno usklajenost med podatki v T5 (št....) in EUL-om (št...), ustreznost prevoznega sredstva za vožnjo pod carinskim nadzorom (zalivka, carinska vrstica, ponjava), pri čemer nismo odkrili nepravilnosti.

Opravili smo vizualni pregled blaga s štetjem:

Blago je bilo v kartonastih škatlah, ki so bile naložene na paletah, okoli palet je bila ovita PVC folija. Na škatlah je bil napis, ki označuje vrsto in količino blaga »Light sugar net 25 x 1 kg«. Prešteli smo palete (20 palet) in škatle na paletah. Na vsaki paleti je bilo 20 kartonastih škatel. V vsaki škatli je bilo 25 škatel po 1 kg. Na drobnoprodajni embalaži je bil napis »Light sugar – 1 kg« ter podatki o proizvajalcu.

Izračun teže:

1 kartonasta škatla = 25 škatel x 1 kg = 25 kg

1 paleta = 20 kartonastih škatel po 25 kg = 500 kg.

Celotna količina = 20 palet x 500 kg = 10.000 kg

Iz navedenega sledi, da se ugotovljena teža in količina ujemata s težo in količino navedeno v dokumentih T5 in EUL3.

Odprli smo eno drobnoprodajno škatlo, iz katere smo na podlagi otipa, vonja in videza sklepali, da je sladkor. Blago je v obliki drobnih kristalov svetlo rjave - krem barve.

S pomočjo informacij na embalaži in opisom blaga na priloženi dokumentaciji (T5, EUL, CMR) ter pregledom blaga smo domnevali pravilno uvrstitev.

Postopek pregleda se je začel dne xx.yy.zzzz ob uri ... in je trajal do ...ure (pribl. 3 ure).

9.6.2 Evidence pregledov zamenjave blaga

Vsi izstopni carinski uradi morajo dosledno voditi evidence opravljenih pregledov, da se na podlagi le teh kadarkoli lahko preveri:

- carinsko ozemlje Skupnosti preko carinskega urada izstopa,
- število potrebnih pregledov zamenjave blaga,
- skupno število izvoznih deklaracij, ki jih upoštevamo za pregled zamenjave,
- število izvoznih deklaracij, ki jih upoštevamo za običajni pregled zamenjave,
- število izvoznih deklaracij, ki so upoštevane za posebni pregled blaga,
- število opravljenih običajnih pregledov zamenjave,
- število opravljenih posebnih pregledov zamenjave, upošteva se samo 50 odstotkov.

V primeru, da koledarskem letu pri carinskem uradu izstopa ne bi bilo nobenega izstopa SKP blaga, ki se jih upošteva za pregled zamenjave, ne bi dosegli predpisane stopnje pregledov.

9.6.3 Kontrolni izvod - T5

Če SKP blago prečka ozemlje Skupnosti ter zapušča ozemlje Skupnosti v državi, ki ni država izvoza SKP blaga, je dokazilo, da je blago zapustilo carinsko ozemlje Skupnosti, pravilno izpolnjen kontrolni izvod T5. Na obrazcu T5 morajo biti izpolnjena polja 33, 103, 104 in, kadar je to potrebno, še polje 105. V polje 104 vpišemo ustrezno zabeležko.

Po potrditvi izstopa blaga mora carinski urad poslati potrjen obrazec T5 centralni tranzitni pisarni, ta pa ga pošlje plačilni agenciji v državo, ki ga je izdala (pri nas ARSKTRP). Brez prejetega in s strani carinskih organov potrjenega obrazca T5 plačilna agencija ne more izplačati izvoznega nadomestila.

Nekatere države članice Skupnosti so sprejele interno določbo, da se obrazec T5 uporablja tudi za tranzit blaga znotraj članice, kadar carinski urad izvoza ni isti kot carinski urad izstopa. Na ta način so se izognili težavam pri dokazovanju izstopa blaga.

V Sloveniji kontrolni izvod T5 uporabimo tudi v vseh primerih, ko je Slovenija država izvoza in hkrati tudi država izstopa. Podatki na obrazcu T5 se morajo ujemati s podatki na izvozni deklaraciji EUL.

9.7 Posebnosti izvoznega postopka SKP

9.7.1 Postopek z ocenjeno neto težo

Uredba št.800/1999 dovoljuje izpolnitev in vložitev izvozne deklaracije za SKP blago v nepopolni obliki. Izvozna deklaracija lahko vsebuje oceno neto mase proizvodov, ki se izvažajo v rzsutem stanju ali v nestandardnih enotah (žive živali,

meso razni deli trupov), kadar se točno količino lahko določi šele po natovarjanju na prevozno sredstvo. Po opravljenem natovarjanju je potrebno vložiti dopolnilno deklaracijo, v kateri je navedena točna neto masa. Deklaraciji se priloži še dokumente, ki dokazujejo točno neto maso (npr. tehtalni list).

Ocenjena neto teža lahko od končne teže odstopa največ +/-10 odstotkov. Za količine, ki presegajo ta odstopanja, se izvozno nadomestilo ne odobri.

9.7.2 Izvoz predelanih izdelkov izven Priloge 1

V Prilogi 1 Rimske pogodbe so navedeni določeni kmetijski izdelki (npr. jogurt, čokolada, sladoled...), pri katerih lahko izvoznik pridobi izvozno nadomestilo za osnovne proizvode, ki se nahajajo v predelanem proizvodu in so navedeni v prilogi A uredbe ES št.1520/00 (žita, riž, jajca, sladkor, mlečni izdelki). Izvoz predelanih izdelkov izven Priloge 1 je urejen z uredbo ES št.1520/00.

Pri izvozu izdelkov izven Priloge 1 se ne uporablja izvoznega dovoljenja, temveč potrdilo o nadomestilu, ki se glasi na znesek in ne na količino. Pri izvoznem carinjenju tega potrdila ni potrebno predložiti. Odpisuje ga ARSKTRP. Potrdilo o nadomestilu potrebuje izvoznik šele, ko vsota skupno prejetih izvoznih nadomestil preseže 75.000 evrov.

Pri izvozu predelanih izdelkov je potrebno deklarirati količino osnovnih proizvodov v predelanem proizvodu. Količino lahko izvoznik deklarira na EUL, obstaja pa tudi možnost deponiranja recepture pri pristojnem carinskem uradu pred izvozom. V tem primeru se v EUL vpiše le številka recepture.

9.7.3 Poreklo

Izvozna nadomestila se lahko odobrijo in izplačajo le za proizvode po poreklu iz EU (uredba EU št.800/99, 11.čl.). Šteje se, da so proizvodi po poreklu iz skupnosti, ko so v celoti pridobljeni v skupnosti ali če so bili nazadnje zadostno predlani ali obdelani v skupnosti. Posebni pogoji za poreklo so predpisani v posameznih določbah o tržnih ureditvah, za posamezne skupine živil ali celo za posamezne živilske proizvode.

Na zahtevo carinskega delavca mora izvoznik dokazati, da blago izpolnjuje predpisana pravila.

Običajno se deklarirano poreklo kontrolira pri naknadnih kontrolah v podjetju, če obstaja možnost goljufije. Med predhodnimi fizičnimi pregledi se načeloma zaupa navedbam v izvozni deklaraciji.

9.8 Naknadne kontrole pravnega izvajanja nadzora

Skupna kmetijska politika je financirana iz skupnega evropskega sklada, zato je vsako izplačilo podvrženo strogim in temeljitim proceduram in kontrolam. Evropska komisija skrbno nadzoruje vsako izplačilo, posebni inšpektorji iz Bruslja redno

kontrolirajo pravilnost in doslednost izvajanja vseh postopkov z inšpekcijskimi obiski pri pristojnih organih v državah članicah. Praviloma so ti obiski pri carinskih organih dvakrat letno, lahko pa so tudi pogostejši, če se ugotovi malomarnost pri izvajanju postopkov. Inšpekcijski obisk traja do sedem dni, v tem času si inšpektorji ogledajo organizacijo ter delovanje celotnega sistema. Poleg tega si ogledajo izvajanje posameznih kontrol in postopkov v operativi. Svoje ugotovitve in pripombe podajo v posebnem poročilu. Carinska služba je dolžna pisno odgovoriti ter pojasniti vse okoliščine. V primeru odkritih malomarnosti in nepravilnosti je država članica kaznovana z finančno kaznijo, ki se giblje od 2 do 25% (od nekaj milijonov EUR do preko 100 milijonov EUR) vrednosti celotnega zneska izvoznih nadomestil, izplačanih v kontroliranem obdobju. Kazni se plačujejo že za najmanjše napake v sistemu, kot so neprimerna organiziranost, slaba kontrola izvajanja postopkov, malomarno izvajanje fizičnih pregledov, nedoseganje predpisanih stopenj pregledov, malomarnosti pri sprejemanju izvoznih deklaracij, itd...

V preteklih letih je take kazni plačala velika večina držav članic. Sistem SKP je izredno zapleten in reguliran z množtvom uredb in raznih predpisov, kar povzroča povečano verjetnost napak. Zaradi tega dejstva poizkušajo članice temu področju nameniti veliko pozornost in temeljitost pri izvajanju postopkov. To privede do tega, da se določeni postopki zelo zavlečejo in hkrati zelo povečajo stroške izvoznikom. Kot primer se lahko navede irsko carinsko službo, ki je poleg vseh predpisanih kontrol in služb ustanovila še posebno službo, ki se ukvarja samo z kontrolo pravilnosti izvajanja postopkov v carinskih uradih. To se jim je obrestovalo in od takrat dalje niso plačali nobene kazni več.

10 SKLEP

Skupna kmetijska politika Evropske Unije je ena izmed najstarejših skupnih evropskih politik. Njena zakonska regulativa je najbolj obširna, njeno izvajanje pa je najbolj zapleteno. Obenem je tudi najdražja politika, saj se za njeno uresničevanje namenja približno 50 milijard EUR (leta 2005). Delež sredstev za kmetijstvo se je vseskozi spreminjal, v osemdesetih letih prejšnjega stoletja je dosegel celo 70 odstotkov proračuna EU, sedaj pa se je ustalil nekje med 40 – 50 odstotkov tega proračuna. Plan, predviden za obdobje od leta 2007 do 2013 predvideva, da bi se delež proračuna EU, namenjen SKP, postopoma zmanjševal iz zdajšnjih 45 na približno četrtino celotnega proračuna (Maltby 2005, 28). Vendar bo tudi nadalje SKP ostala osrednja skupna politika EU.

Z vstopom Slovenije v EU je slovensko kmetijstvo v celoti vključeno v SKP. To pomeni, da sedaj kmetijske politike ne vodi več Slovenija sama, ampak ima kot članica EU možnost, da kmetijsko politiko in njen razvoj sooblikuje z drugimi članicami EU. Z vstopom v EU je Slovenija na tem področju izgubila velik del pristojnosti, vendar so po drugi strani slovenski kmetje pridobili enotno in bolj dodelano kmetijsko politiko. Slovenija je na ta način vstopila na ogromen trg, hkrati pa si je pridobila možnost enakopravne širitve na nove trge. Seveda je vpliv sprememb na slovensko kmetijstvo težko napovedati, saj bo SKP v prihodnje podvržena novim spremembam, ki jih narekujejo trgovinske in okoljske spremembe.

Izvedba skupne kmetijske politike na nacionalnih teritorijih je prepuščena državam članicam in njenim organom. Le ti morajo opravljati nadzor po standardih in v okviru obsežnih predpisov, ki regulirajo SKP. Evropska unija izplačuje milijonska nadomestila, to pa je razlog za opravljanje strogih revizij in inšpekcijskih obiskov po državah članicah. Vsako ugotovljeno nepravilnost ali malomarnost se sankcionira z visokimi (milijonske EUR vsote) denarnimi kaznimi. Takšen sistem večkratnih kontrol naredi izvedbo vseh postopkov SKP strogo birokratsko in zelo dolgotrajno. Pri tem pa naraščajo stroški tako izvoznikom, kot tudi ostalim udeležencem v procesih.

Carinska služba, ki je vpeta v te procese mora biti pri izvajanju svojih nalog SKP na istem visokem nivoju kot ostali udeleženci. Zato prihaja v praktičnem postopku uvoza ali izvoza do raznih nevšečnosti in zastojev. Večkrat se zgodi, da je potrebno neko blago pregledati po dvakrat ali trikrat, ga večkrat razložiti oz. natovoriti, tehtati, šteti, jemati vzorce, opraviti razne meritve, ipd... Taki postopki zelo povečajo stroške izvozniku in prevozniku ter jim bistveno podaljšajo cel postopek izvoza ali uvoza. Posledica vsega tega je velikokrat konfliktna situacija ter vrsta pripomb na račun dela carinskih organov. Velikokrat se tudi zaradi zapletenega in dolgotrajnega carinskega postopka izvoznik odloči, da ne bo zahteval nekega izvoznega nadomestila. V njegovih očeh je problematična carinska služba, on se niti ne ukvarja z mislijo in dejstvom, da bi

lahko malomarno oz. nedosledno delo carinikov prineslo ogromne kazni za državni proračun.

Na ta način je carinski uslužbenec, ki opravlja takšen kontrolni postopek podvržen množičnim pritiskom. Z ene strani pritiskajo nanj izvoznik, prevoznik in deklarant, po drugi strani pa ga stalno opozarjajo na pravilnost in doslednost opravljanja postopka njegovi nadrejeni.

Zavedati se moramo dejstva, da je s 01.05.2005 v Evropsko unijo vstopila skupaj s Slovenijo tudi njena carinska služba ter, da mora svoje delo in naloge opravljati na evropskem nivoju in po evropskih predpisih. Obseg dela carinskih uslužbencev se je s tem zelo povečal ter postal bolj temeljit, ta dejstva pa najbolj občutijo izvozniki in uvozniki po finančni in časovni plati.

LITERATURA

- CURS. Št.12/2004. *Navodilo o izvajanju izvoznega postopka za blago skupne kmetijske politike*. Ljubljana.
- EUROPEAN COMMISSION DIRECTORATE-GENERAL FOR AGRICULTURE. July 2002. *Agricultural situation in the candidate countries: Country report on Slovenija*.
- Fink-Hafner, Danica. 1995. *Slovensko kmetijstvo in Evropa*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Kezunovič, Maja. 2003. *Slovenija in Evropska Unija*. Ljubljana: Urad Vlade RS za informiranje.
- Maltby, Isobel. 2005. *Skupna kmetijska politika na dlani*. Bruselj: Evropska komisija, Generalni direktorat za kmetijstvo.
- Prokopijevič, Miroslav. 2005. *Skupna kmetijska politika EU*. Ljubljana: Inštitut za civilizacijo in kulturo.

VIRI

- Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja. 07.01.2006. Spletni naslov. (URL: http://www.sigov.si/mkgp/slo/organi_agencija_v.htm).
- Avsec, Franci in Luka Juvančič. 2001. *Pregled skupne kmetijske politike*. Domžale: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta.
- Bobek, Vito. 2002. *Doktrine in instrumenti mednarodne menjave*. Maribor: Ekonomsko poslovna fakulteta.
- Carinska politika Evropske Unije. 21.12.2005. Spletni naslov. (URL: http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/customs/customs.htm).
- Cunder, Tomaž. 1997. *Slovensko kmetijstvo in Evropska Unija*. Ljubljana: ČZD Kmečki glas.
- CURS. 18.11. 2004. *Izvajanje skupne kmetijske politike* (odgovori na vprašanja). Ljubljana.
- CURS. Št.04/2004. *Pojasnilo o izvajanju sistema Tarifnih kvot*. Ljubljana.
- CURS. Št.13/2005. *Navodilo o posebnostih pri izvoznem postopku kmetijskih proizvodov, izvoženih kot blago, ki ni zajeto v prilogi 1 k pogodbi*. Ljubljana.
- CURS. 11.01.2006. Spletni naslov. (URL: <http://www.sigov.si/mf/slov/curs/curs2.htm>).
- Čebular, Alenka. 2005. *Slovenija v Evropski uniji*. Ljubljana: Urad vlade RS za informiranje.
- EUR-LEX. 10.01.2006. Spletni naslov. (URL: <http://www.europa.eu.int/eur-lex>).
- Kovač, Mateja. 2002. *Primarna dejavnost – politika in stanje v Sloveniji v primerjavi z EU*. Ljubljana: UMAR.
- Nugent, Neil. 1999. *Government and politics of the European Union*.

Uradni list RS, št. 27/2003. Uredba o izvedbi ukrepov kmetijske politike za leto 2003.
Uredba Komisije EU, št. 2220/85 o natančnih pravilih za uporabo sistema varščin za kmetijske proizvode.

Uredba Komisije EU, št. 800/99 o skupnih podrobnih pravilih za uporabo sistema izvoznih nadomestil za kmetijske proizvode.

Uredba Komisije EU, št. 1291/00 o določitvi skupnih podrobnih pravil za uporabo sistema uvoznih in izvoznih dovoljenj in potrdil o vnaprejšnji določitvi za kmetijske proizvode.

Uredba Sveta EU, št.386/90 o opravljanju nadzora pri izvozu kmetijskih proizvodov za katere se dobijo izvozna nadomestila ali drugi zneski.

Skupna kmetijska politika EU. 15.12.2005. Spletni naslov.

(URL: http://europa.eu.int/comm/agriculture/index_en.htm)

Skupna kmetijska politika. 20.12.2005. Spletni naslov.

(URL: <http://www.evropa.gov.si/evropomocnik/question/169-31/>).

Uradni list Republike Slovenije. 2002. *Temeljni akti Evropskih skupnosti*. Ljubljana: služba vlade Republike Slovenije za evropske zadeve.

Wallace, Helen in William Wallace. 2000. *Policy-making in the European Union*.

Oxford: Oxford University Press.

PRILOGE

Priloga 1 Priloga 1 k Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti

Priloga 2 Uvozno dovoljenje – AGRIM

Priloga 3 Izvozno dovoljenje – AGREX

Priloga 4 Obrazec za predhodni fizični pregled blaga

Priloga 5 Obrazec za pregled zamenjave blaga